

FLOTTANS MÄN

KAMRATSKAP

ÖRLOGSTRADITION

SJÖFÖRSVAR

Nr 4 2015

FLOTTANS MÄN

Tidskrift för Flottans Mäns Riksförbund

Nr 4 dec 2015

Årgång 81

ISSN 0015-4431

Förbundets Höge Beskyddare:
AMIRALEN H.M KONUNG CARL XVI GUSTAF
Rikshedersordförande:
JAN THÖRNQVIST
MARINCHEF

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:

Olle Melin - bmelinolle@gmail.com

Tel 0455-23964

Författarevägen 9, 371 63 LYCKEBY

GRAFISK FORMGIVNING:

Dag Åshage - [epost: paul.assar@gmail.com](mailto:epost:paul.assar@gmail.com)

Tel 0455-48218

Fasanvägen 4, 370 30 RÖDEBY

TRYCKERI: Printfabriken, Karlskrona

PRENUMERATION:

Kontakta kansliet. Kostnad 200 kronor/år. 4 nummer.

Kostnad lösnummer 60 kronor.

ANNONSER:

Kontakta Bo Schagerberg

Epost: bo.sch@bredband.net

08-530 447 57

KANSLI:

Teatergatan 3, 111 48 Stockholm

Tel: 08-678 09 08

Öppet tisdagar 09-16

Internet: www.flottansman.se

Adress e-post: riksforbundet@flottansman.se

PLUSGIRONUMMER:

Riksförbundet: 5 88 19-4

Stora Tratten 35 80 22-2

FLOTTANS MÄNS RIKSFÖRBUND

Ordf: Kommendör Johan Forslund

Tel: 08-571 448 51

V.ordf: Kommendörkapten Jan Wikberg

Tel: 063-12 95 62.

Sekr och informationsansvarig:

Elektroingenjör Bo Schagerberg Tel: 08-530 447 57.

bo.sch@bredband.net

Kanslichef: Örlogskapten Lennart Bresell

Tel kansliet: 08-678 09 08 Tel hem: 070-774 31 83

lennart.bresell@telia.com

STORATRATTEN (Arrendator LoF Stockholm)

PL 326, 130 25 Ingmarsö Tel: 08-542 461 26

Telefontid juni-augusti 09-10, 17-18

Ur innehållet:

Ledare	3
Swenex	4
Rydbergsgastar	5

Jagarsymposium	6-8

Nya bogserbåtar	9
Produktion av första A-26 ubåten	14

En gammal bild berättar	15
Galärernas tidevarv	18-20
Nya böcker	22
Marinens Musikkår	26
Korsord	29
Soldaterinran	30
Speljakten	31

Lokalföreningarna	38-46

Omslagsbild:

Den nya bogserbåten HMS Hercules förtöjer i Örlogshamnen i Karlskrona efter några dygns färd från varvet i Nederländerna. Foto Olle Melin

Nummer 1 2016 utkommer i mars. Manusstopp den 15 febr

Kamratföreningarna är viktiga och behövs

Svenskarna är ett organisations- och föreningsfolk av stora mått. I runda tal är var tionde innevånare i vårt avlånga land medlem i en förening eller ansluten till en organisation av något slag och många deltar aktivt i verksamheten. Det kan vara intresseföreningar, idrottsföreningar, politiska föreningar med flera, som samlar medlemmar med gemensamma intressen.

De militära kamratföreningarna utgör en viktig del av detta "Föreningsverige". De är egentligen inte militära, men samlar medlemmar med en pågående eller avslutad anställning i Försvarsmakten av något slag och har sammanlagt omkring 60 000 medlemmar, varav ungefär hälften är anslutna till Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund. Det här är kamrater, som i allt väsentligt har positiva minnen från sin tid i Försvarsmakten och gärna vill dela dem med andra och föra traditioner och minnen vidare och därför ansluter sig till en kamratförening med koppling till det förband, där han eller hon tjänstgjorde under sin aktiva tid.

Alla militära kamratföreningar har en likartad grund för sin verksamhet; stödja kamrater och verka för en kamratlig samvaro, vidmakthålla och föra traditioner vidare samt verka för en positiv utveckling för Försvarsmakten. Vad har då det här för betydelse? Gör vi någon nytta? Har Försvarsmakten någon glädje av de militära kamratföreningarna och den verksamhet, de bedriver? Svaret är definitivt ja; vi gör mycket.

För fyra år sedan genomfördes på beställning av Försvarsmaktens Högkvarter en utredning om de militära kamrat- och kulturföreningarna. Utredaren hade en bra kontakt med föreningarna och fick därmed en god inblick i vår verksamhet och kunde redovisa, vilka vi är, var vi finns, vilken verksamhet vi bedriver och med vilka medel.

Utredarens slutsatser var, att de militära kamratföreningarna är betydelsefulla och kan bidra med verksamhet, som är till gagn för Försvarsmakten. Som exempel på sådan verksamhet listades bland annat försvarsupplysning, minnesvård och traditionsbevarande. Vidare konstaterades, att kamratföreningarna inte har något ekonomiskt stöd, utan lever på medlemsavgifter, donationer och gåvor. Verksamhet, som bedrivs och kommer Försvarsmakten till godo, bör därför ersättas kontant eller "in natura". Den genomförda utredningens förslag gav en bra grund för ett formaliserat stöd till de militära kamratföreningarna, men ännu efter fyra år har vi inte sett något konkret resultat. Utredningen lades uppenbarligen till handlingarna utan vidare åtgärder! Visserligen får redan nu några kamratföreningar stöd "under hand"

av närliggande förband i form av transporter, tryckhjälp och lokaler med mera, men från Försvarsmakten är inget formellt sanktionerat.

Flottan Män är den största av kamratföreningarna med ungefär 3800 medlemmar fördelade på 26 lokalföreningar runt om i landet. Vi har en stor geografisk spridning och ett brett åldersspann hos våra medlemmar. Med våra honnörsord som grund och med den breda kompetens, som finns representerad i vår kamratförening, kan vi därför göra stor nytta för Försvarsmakten i ett flertal frågor. Flera av de "tjänster", som utredaren föreslog skulle kunna uppdras åt de militära kamratföreningarna, genomför vi redan nu på eget bevåg.

Vi uppmärksammar och högtidlighåller händelser av maritim betydelse med symposier och ceremonier. Vi vårdar befintliga minnesmonument och bidrar till installation av nya och i många lokalföreningar genomförs försvarsupplysning, när Flottans Män arrangerar föredrag, där allmänheten bjuds in eller genom deltagande i lokalt arrangerade evenemang av karaktären hamnens dag eller motsvarande. I vår utmärkta tidskrift redovisar vi i reportageform flottan i dåtid, nutid och framtid. Den är därför en bra plattform för både rekrytering och försvarsupplysning och genom att vi synliggör Flottans Män i många sammanhang, bidrar vi aktivt till folkförankringen av Försvarsmakten.

Mycket av vår verksamhet har ju ett tydligt syfte att verka för ett bättre sjöförsvar och vore det då inte rimligt, att den därför skulle stödjas av Försvarsmakten. Om vi fick ett bidrag på 50 öre i veckan för varje medlem, till stöd för vår tidskrift, skulle vi kunna fortsätta vårt angelägna arbete utan att dagligen behöva vända på varje krona för att kunna hålla vår knappa budget. För en så ringa penning får Försvarsmakten ett starkt stöd av en stor supporterskara. Det är därför dags att damma av den liggande utredningen och sätta de liggande förslagen i tillämpning med tillhörande ekonomiskt stöd.

Låt mig avsluta med att tacka alla medlemmar för det storslagna arbete, som genomförts under året i vår kamratförening Flottans Män och tillönska er alla God Jul och Gott Nytt År.

Johan Bråmberg

-en övning för Sverige och svenska intressen

Mer än 90 procent av svensk import går på fartyg. Samtidigt finns allt mindre lager av allt vi behöver på svensk mark, vilket ställer krav på ett ständigt flöde och tillförsel av varor. Skulle detta flöde bli stort, exempelvis av oroligheter i vårt närområde, kommer det snabbt att påverka allt i vårt samhälle. I Göteborg finns några av våra viktigaste hamnar. Preemraff, utanför Lysekil är Skandinavians största oljeraffinaderi och står för runt 50 procent av Sveriges oljeimport. Det är en av anledningarna till, att marinen övade sjöfartsskydd på västkusten under Swenex 15 under elva dygn i oktober.

Samverkan en viktig del

Efter några dygns inledande vapenövningar i Hanöbukten gick fartygsstyrkan mot Västkusten och Göteborgsområdet. Scenariot, som spelades upp, var, att det var oroligheter i norra Europa och en annan nations örlogsfartyg störde svensk import. Marinen hade därför fått i uppgift att säkra framför allt oljeimporten till svenska hamnar. Hotet utgjordes av såväl främmande örlogsfartyg och ubåtar som specialförband i skärgårdsområdet. Samspelet mellan sjöstridskrafter och amfibieförband var därför en viktig del av övningen.

Amfibie skyddar skärgården

Att genomföra en sjöfartsskyddsoperation är en komplex uppgift, där marinens alla ingående förband utgör en viktig pusselbit. Amfibieförband kan till exempel ta och försvara viktig terräng för att säkra ett område eller en farled. Att ha säkrat ett område möjliggör rörlighet för egna förband som till exempel minröjningsfartygen, som då ostört kan oskadliggöra minor för att hålla viktiga leder farbara.

– Sjöfarten är av stor vikt för vårt samhälle och marinen måste ha förmågan att bidra till att säkerställa en fungerande sjöfart. Vårt förband är mycket väl anpassat för att vara en del i detta, oavsett var på konfliktskalan vi befinner oss, säger chefen för Amfibieregementet, överste Peder Ohlsson.

Sjöstridskrafterna skapar lägesbild

Större delen av övningen var tillämpad, det vill säga okänd för de övande. Chef för ytfartygsstyrkan var Magnus Jönsson, som till vardags är chef för 3.sjöstridsflottiljen.

– Det är utmanande men även mycket utvecklande att vara med och leda förband i en övning, där innehållet är okänt och man tvingas agera på ibland bristfälligt under-

Visbykorvett passerar Nya Älvsborgsbron i Göteborg.

lag. Så kommer det att vara i verkligheten, säger Magnus Jönsson.

I ledningsuppgiften ingick även att samverka med civila aktörer, exempelvis Kustbevakningen, Sjöfartsverket och rederinäringen. En eskort av Stenafärjan Jutlandica in till Göteborgs hamn var ett av momenten, som genomfördes. Eskorten präglades av ett mycket bra samarbete och Stena line var mycket positiva. Ett nära samarbete mellan Försvarsmakten och civila aktörer inom den marina transportsektorn är nödvändigt för att kunna hantera en eventuell framtida hotbild mot Sverige och svenska intressen.

Jimmie Adamsson

Foto Försvarsmakten

Formering

Rydbergsgastar från *Gladan och Falken*

Gladan och Falken

Marinens skonerter *Gladan* och *Falken* började sina seglingar 1947. De ersatte "skeppsgossebriggarna" *Jar-ramas* och *Najaden*, som egentligen var tremastade fullriggare. Amiral Fabian Tamm, Chef för Marinen 1943, uppdrog åt Kunglig Marinförvaltning (KMF) att inkomma med ungefärlig kostnadsberäkning för byggandet av ett skonerttacklat skepp med plats för omkring 40 elever. 1944 sände KMF ut en anbudsfrågan för två stycken övningsskonerter, vilket Örlogsvaret i Stockholm svarade på och kontrakt skrev den 13 februari 1945.

Marindirektör Tore Herlin fick uppdraget att rita de nya övningsfartygen. Han hade tidigare ritat landskapsjagarna *Öland* och *Uppland*, sjödugliga, effektiva och vackra stridsfartyg. Ritningarna till minsvepare och mindre enheter i 1940-talets flotta visade prov på Herlins eleganta formgivning.

Gladan sjösattes vid Örlogsvarvet och började den 7 maj 1947 sina seglingar för "grundläggande sjömansutbildning". *Falken* genomförde sitt provtursprogram mellan den 23 september och den 21 oktober mellan Stockholm och Karlskrona. Skonerterna bemannas av sju officerare, sju sjömän och har utrymme för 28 elever.

Under de 68 år *Gladan* och *Falken* seglat med elever, marina och civila, har de visat sig väl motsvara de förväntningar, som ställdes vid beslutet att beställa två övningsskonerter. Skonerterna har flera gånger överträffat, vad som man väntade sig. Att seglingar över Atlanten till Västindien och till Island, segling i Medelhavet vintertid och ner till Kap Verde skulle bli återkommande, bevisar bara, att de är lämpliga för både Östersjön, Nordsjön och oceanfart. Framgångarna i Tall Ships' Race har varit många. Mer att läsa finns i boken "Marinens skonerter – Med *Gladan* och *Falken* de första 50 åren". De underhålls väl på Öckerövarvet och skall segla många år till med kadetter och civila sjöelever.

Rydbergsgastarna

Alla de som seglat i skonerterna har varit med om den grundläggande upplevelsen att möta vädrets olika skiften och vedermödor. Ingen har gått iland oberörd!

Föreningen Besättningen Rydbergsgastarna leder sitt ursprung från 1929. Då skedde ett upprop av Arnold Schumburg till samling på Alberget 4 B. Det var den fastighet på Djurgården i Stockholm, där Stiftelsen Abraham Rydberg bedrivit sjömansskola sedan 1882. Uppropet lockade elever som tidigare seglat i fullriggaren *Abraham Rydberg I*. Besättningen har sedan dess haft regelbundna Backlag i Stockholm, Göteborg och Malmö – Ostkustens, Vestkustens respektive Sydkustens Backlag.

Många av dagens Gastar har seglat i *Gladan* och/eller *Falken*, sedan Stiftelsen inte längre har eget fartyg, utan

hjälpur ungdomar till praktikplats i något seglande skolfartyg i Sverige, Norge eller Danmark men även i andra länder.

Ändamålet med Rydbergsgastarna är att "åstadkomma ett kamratligt samband mellan i seglande fartyg utbildade sjömän och därvid uppliva och bevara minnen och traditioner från skepp och sjöexpeditioner. Personer, som praktiserat ombord på in- eller utländska segelfartyg, har rätt att tillhöra besättningen. Det innebär, att alla de, som seglat i *Gladan* eller *Falken*, uppfyller fordringarna för att söka medlemskap. Många skonertseglare är medlemmar – fler är välkomna!

Intresserade kan kontakta Sten Gattberg eller Bo Johansson. Gå gärna in på vår hemsida www.sjogard.se/rydbergsgastarna för mer information om våra telefonnummer och ansökningsblankett.

Välkomna att ansöka om mönstring!

Sten Gattberg

Kaptenen

Besättningen Rydbergsgastarna

Rydbergsgastar 1976. Foto Sten Gattberg

HMS Falken från
HMS Gladan 1967.
Foto Sten Gattberg

I år är det 75 år sedan Sverige köpte 4 jagare och mycket annan krigsmateriel från Italien mitt under brinnande krig. Försvarsbeslutet 1936 hade ett tioårsperspektiv, vilket innebar, att svenska flottan saknade kapacitet för neutralitetsvakt och eskortering av handelsfartyg. Man vände sig till Italien, som vid detta tillfälle inte gått in i kriget.

Kring detta ämne anordnade Flottans Män och Sjöhistoriska museet ett symposium i museets lokaler. För Flottans Män var det andra gången man genomförde ett motsvarande symposium, då om insamlingen till den s.k.

F-båten. Detta blev en succé och så var fallet även denna gång. Hörsalen på Sjöhistoriska museet var fylld till bristningsgränsen med nyfikna åhörare och så många stod på väntelista, att det finns planer på en eventuell repris i vår.

Under drygt tre timmar fick åhörarna ta del av tio anföranden av sex föredragshållare, vilka innehöll följande:

- Välkomsthälsning och syfte – kommendör Johan Forslund
- Svensk försvarspolitik och militär beredskap i Sverige 1880-1940 – professor Kent Zetterberg
- Förhandlingsskede och marinkommissionens arbete – flottiljamaral Lars Salomonsson
- Rustning av fartygen – konteramiral Thomas Engevall
- Hemresan, Italien - Färöarna – kommendör Johan Forslund
- Färöincidenten samt resan Färöarna – Göteborg – kommendör 1 Gustaf von Hofsten
- Italienjagarna och materielen – flottiljamaral Lars Salomonsson
- Omfallen – kommendör Örjan Sterner
- Slutsatser – konteramiral Thomas Engevall
- Sammanfattning – kommendör Johan Forslund

I sitt inledningsanförande betonade Johan Forslund symposiets tre syften, där det första var att belysa bakgrunden till, varför Sverige gjorde den här affären under brinnande krig. Det andra syftet var att belysa förbandschefens, kommendörkapten Torstens Hagman, beslut och åtgärder i samband med den s.k. Färöincidenten. Det tredje syftet är helt enkelt ett inlägg i försvarsdebattensamt, där behovet av en stark flotta för bl.a. säkrandet av sjövägarna under konflikter belystes.

Sjöhistoriska museet

Ett speciellt inlägg var Örjan Sterners diskussion kring det s.k. omfallet. Vad hade hänt, om Hagman gjort anorlunda. I såväl Sterners inlägg liksom i vissa av de andra föredragningarna framgick med all tydlighet, att Hagman handlat rätt. Tyvärr tyckte inte hans marina chefer samma 1940 och han fick aldrig någon upprättelse från dessa, Däremot fick han upprättelse av den politiska ledningen så småningom. Landets dåvarande statsminister, Per Albin Hansson, yttrade vid något tillfälle, att en sak, som han starkt ångrade, var, att han inte mötte förbandet vid ankomsten till Göteborg.

Ett speciellt inlägg kom från Ivan Tolgén, 96 år, som var signalman och minör på jagaren *Romulus* under hemfärden. Han är förmodligen den sista kvarvarande i livet från denna händelse.

Efter symposiet intogs en Italienpåverkad supé på museet och vid detta tillfälle berättade Ivan Tolgén ytterligare om hemfärden. Vidare berättade Hagmans sonson Ulf om sin farfar och om den besvikelse denne visade över att inte fått upprättelse under sin livstid. I övrigt hade farfar varit mycket förtegen om händelsen.

Slutligen berättade Henrik Falkenberg om marinmuseet i Venedig, där svenska marinen har en stor plats och där köpet av jagarna beskrivs i utställningsform.

Flottans Män gav i samband med symposiet ut en liten skrift, som deltagarna fick med sig som dokumentation.

Olle Melin

Foto Olle Melin

Föredragshållare

Kent Zetterberg

Lars Salomonsson

Johan Forslund

Gustaf von Hofsten

Örjan Sterner

Thomas Engevall

Ivan Tolgén

Ulf Hagman

Henrik Falkenberg

Fullsatt föreläsningssal

Han var med på Italienjagarna

I samband med symposiet om jagarköpet fick jag tillfälle att göra en kort intervju med Ivan Tolgén 96 år, som var med på jagaren *Romulus* under färden från La Spezia till Göteborg. Ombord tjänstgjorde han som signalman och minör, men hade också ansvar för fartygets

sprängmedel och sjunkbomber, Ivan är förmodligen den siste i livet av de cirka 400 man, som deltog i expeditionen.

Ivan berättade, att han lämnade Sverige den 2 mars på *Patricia* med bunkring i Lissabon och i Barcelona. Vid framkomsten blev *Romulus* besättning lagd i logement, bl.a. för att fartyget var fullt med väggloss. I övrigt ansåg han, att fartyget var i gott skick. Ivan berättade vidare om rustningen av fartygen, om den tragiska olyckan ombord, då en radiokorpral omkom, om kollisionen under hemfärden mellan jagarna *Puke* och *Psilander* om mellanlandningarna på vägen hem och mycket annat. Från Färöincidenten framhöll han två saker – uppdraget att förbereda sprängning av fartyget, där Ivan hade en betydelsefull roll och vidare, hur han som fartygschefens

adjutant fick packa inte bara sin egen utrustning utan även chefens i det snabba övergivandet av fartyget. *Romulus* besättning fick gå ombord på *Patricia*, innan man återvände för att ta tillbaka jagarna, vilket möjliggjordes efter förhandlingar på regeringsnivå. När vi kom ombord, berättar Ivan, var fartygen i ett bedrövt skick plundrat på massor av materiel och på besättningens utrustning, personliga ägodelar och inhandlade souvenirer.

Efter hemkomsten fortsatte Ivan att tjänstgöra ombord och jagaren fungerade som eskortfartyg utanför Ölands ostkust. Ganska snart läste Ivan underofficersskolan och blev underofficer 1942. Han hade gift sig 1940. Han lämnade flottan och inträdde i reserven och genomgick utbildning till sjömatrare. Civilt arbetade han som pensionatägare, han arbetade vid ESSO och han byggde golfbana i Barkarby.

Det var en enorm kunskapsmängd, som kom mig till del vid samtalet med Ivan. Hans minnesbilder från händelserna var glasklara.

Det kändes stort att få intervju en hedersman av Ivans kaliber.

Olle Melin

Lokalföreningskonferens i Stockholm

Lördagen den 14 november hölls lokalföreningskonferens i Stockholm föregått av ett ordinarie styrelsemöte. Vid konferensen diskuterades ett antal frågor, vilket kommer att framgå av protokoll till föreningarna. Bl.a. bestämdes, att riksårsmötet 2016 hålls på färja till och från Helsingfors med Norrlandsföreningarna som arrangörer och att 2017 arrangerar Stockholmsföreningen med färjetur till och från Tallinn. Plats och arrangör för Riksårsmötet 2018 bestäms senare.

Nya bogserbåtar till marinen

En dimmig morgon i början på november anlände marinens nya bogserbåtar, *Hector* och *Hercules*, till Örlogshamnen i Karlskrona. De kom närmast från Nederländerna och Damen Shipyards. Båtarna hade tillsammans med tre av samma klass dock byggts vid Damens varv i Galati i Rumänien. Klassen kallas i Sverige för bogserbåt typ Hector.

Hector ska baseras i Karlskrona och *Hercules* på Muskö.

Marinen har varit i behov av nya bogserbåtar bl.a. för att kunna bogsera längre sträckor till havs eller för att kunna bryta is. Med en dragkraft på över 30 ton och en mycket god manöverförmåga tillför båtarna helt nya förmågor för den svenska marinen.

Bogserbåtarna har anskaffats genom en gemensam upphandling av FMV och dess nederländska motsvarighet DMO (Defence Materiel Organisation). Det totala kontraktsvärdet på fem bogserbåtar var 35 miljoner, varav den svenska delen var 13,6 miljoner, där också ingår utbildning, dokumentation och reservdelar.

Under cirka en månad kommer FMV att komplettera fartygen med speciell marin utrustning, innan de i december kommer att vara i tjänst vid ekipagekompaniet i den marina basbataljonen. Dessförinnan har Marinbasen genomfört en andra namngivningsceremoni.

Beprövat koncept

Damen Shipyards har tidigare byggt cirka 180 fartyg enligt grundmodellen, som heter ASD 2810 och levererat dessa till stora delar av världen. De svenska båtarna skiljer sig en del från originalet. Båtarna har fått en annan lutning för att kunna bryta is.

Framdrivningen består av två vridbara propulsorer. Dessa ger fartygen stor manöverförmåga och relativt god dragkraft såväl sidledes som baklänges.

De svenska bogserbåtarna har ett konventionellt framdrivningsmaskineri. Dragkraften blir cirka 32 ton till skillnad från de nederländska båtarnas 60 ton. Differensen har styrts av storleken på de fartyg, som ska assisteras.

Ersätter gamla bogserbåtar

De nya båtarna kommer att ersätta de nuvarande *Heros*, som byggdes 1955 och *Hera*, som byggdes 1971.

Leverans till Karlskrona

I kontraktet ingick fri leverans till Sverige. Det är således varvets personal som fört båtarna hem. Med ombord har funnits blivande svenska besättningar för att lära sig båtarna.

Där Karlskrona angöringsboj en gång låg mötte ekipagemästaren Mats Loftén sina nya bogserbåtar och ankomsten till örlogshamnen celebrerades med vatten kaskader från de nya båtarna

Olle Melin

HMS Hercules med vattenkanon

Ekipagemästaren örlogskaptens Mats Loftén
Foto Olle Melin

Foto Olle Melin

Faktaruta bogserbåt typ Hector

Längd	29,8 meter
Bredd	10,4 meter
Djupgående	4,5 meter
Fart	11 knop
Besättning	3-6 personer beroende på uppdraget
Uppdrag	Hamnbogsering, containertransport, torpedbärgning, sjöarbete, brandbekämpning, sambandsfunktioner, personaltransporter, målbogsering

MGAB

Maskin- och Fartygsservice
Skeppshandel

Beckholmen

+46 8 611 81 30 | info@mgab.org | www.mgab.org

SERVICE & REPARTIONER
RENOVERING & OMBYGGNAD
SKEPPSHANDEL

MOTORER
ELKRAFT
MEKANIK

GENERATORER
HYDRAULIK
ELEKTRONIK

HELSINGBORGS HAMN

PORT OF HELSINGBORG

Ett effektivt marint försvar kräver balans mellan rörlighet och förmåga, mellan modern teknik och erfarenhet. Saab levererar kostnadseffektiva lösningar som med maximal prestanda ökar förmågan att möta framtidens hot.

Saab har ett komplett marint erbjudande. Från fartyg och ubåtar till integrerade stridsledningssystem och delsystem – våra lösningar ökar möjligheterna att upptäcka hot i en alltmer komplex marin miljö.

Saab har en lång erfarenhet av att leverera försvarsprodukter till den marina domänen. Våra kunder får tillgång till århundraden av erfarenhet från vårt samarbete med den svenska marinen. Vi bryter ny mark och utvecklar tekniskt avancerade, oberoende teknologier som löser morgondagens utmaningar. Vi kallar det Saab's *thinking edge*.

www.saabgroup.com

SAAB

Vad betyder J på kustartilleriets fartyg

På äldre bilder kan man se, att kustartilleriets fartyg har beteckningen "J" följt av ett nummer.

Vad står bokstaven J för i detta sammanhang? Den frågan har jag ställt till många f.d. kustartillerister, utan att jag har kunnat få något svar.

Kanske någon av tidskriftens läsare kan bringa klarhet i frågan. Om så är fallet, kontakta gärna undertecknad.

På bilden syns artilleritransportfärjan Balder med beteckningen J 321 under lastning i Karlskrona handelshamn.

Olle Melin

Artilleritransportfärjan Balder

En liten historia om det enkla i arbetet förr i tiden kanske illustreras av följande lilla historia hämtad från Gunnar Schoerners bok "När skepparpipan drillar".

Det var enklare förr

HMS Gladan skulle tas in i docka för bottenmålning. Chefen för skrovsektionen skickar en beställning till Marinverkstäderna, som därefter ska sköta arbetet. Enkelt och listigt, va?

Några dagar senare ser sektionschefen från sitt fönster en av Ekipagets bogserbåtar komma släpande med bottenmålningsföremålet. Plötsligt kommer den för beställningen ansvarige ingenjören inrusande till sin sektionschef och säger med andan i halsen:

- Chefen, dom håller på att dra in *Falken* i dockan. En hastig titt ut genom fönstret. Jo, det är *Falken*, som sakta glider in i docka 3.

Herr sektionschefen griper tag i sin telefon och ringer, synbarligen irriterad, upp kontoret på Marinverkstäderna.

- Vad har ni för er i docka 3?

- I docka 3?

- Jo, jag har beställt dockning av *Gladan* och här kommer ni släpandes med *Falken*. Vad är meningen? Vad tänker ni göra åt detta?

En lång tystnad i andra änden av tråden. Man tänker på orderkontoret. Plötsligt kommer lösningen;

- Kan vi inte ändra namnet på ordersedeln?

PÅ GOTLÄNSK KÖL SEDAN 1865.

Rederi AB Gotland, i folkmun även kallat Gotlandsbolaget, har varit verksamt i mer än ett och ett halvt sekel. Den första bolagsstämman hölls i maj månad 1865 och sedan dess har rederiets historia varit en del av Gotlands historia. Idag är fartygens röda skorstenar lika signifikanta landmärken som Ringmuren eller Visby Domkyrka när man närmar sig Visby hamn. Rederi AB Gotland - Sveriges äldsta passagerarrederi.

www.gotlandsbolaget.se

RIKSÅRSMÖTE 22-24 MAJ 2016

Flottans Män, Region Nord har fått förtroendet att anordna Förbundet Flottans Mäns Riksmöte 2016. Anmälningssblankett följer i nästa nummer av tidningen men boka in datumen redan idag för en härlig upplevelse till sjöss.

Årsmötet kommer att hållas ombord på m/s Silja Serenade mellan Stockholm-Helsingfors.

"Varmt välkommen till härliga sjödagar till sjöss och på Silja Serenade".

Jan Wikberg, Ordförande, Region Nord

Produktionen av första A 26-ubåten har startat

Fredag 4 september påbörjades produktionen av den första båten av typen A26 i Karlskrona. Produktionen inleddes med bränning av delar till det första spantet. Vid produktionsstarten närvarade bland annat representanter för FMV och Försvarsmakten.

FMVs chef för anskaffning och logistik, Per Lodin, tryckte på knappen för att påbörja bränningen av plåten, övervakad av Saab Kockums chef Gunnar Wieslander samt bakom panelen, plasmaoperatören Thomas Karlsson.

Gunnar Wieslander poängterade, hur viktig denna produktionsstart är, inte bara för Saab Kockums, utan för hela Sveriges säkerhet. A26 går nu från att vara en produkt i den digitala världen till att bli en fysisk konstruktion i stål. Vi kommer nu att steg för steg se, hur de nya ubåtarna tar form i Karlskrona.

Som avslutning fick de närvarande en inbjudan till sjösättningen 2022, men vi kan räkna med att det blir mycket uppmärksamhet kring A26 innan dess.

Joachim Hallor

Per Lodin trycker på knappen

Saab/Kockums chef Gunnar Wieslander övervakar starten av produktionen tillsammans med teknikern Thomas Karlsson

Foto Saab/Kockums

Arbetsmoment i första spantet till A 26

Vad en gammal bild kan berätta

Jacob Hägg var befälhavande amiral i Karlskrona kring sekelskiftet 1900. Han är ju för eftervärlden mest känd som en av landets genom tiderna främsta marinmålare, kanske den allra främsta. Några av hans verk finns i dag till beskådande på Sjöofficersmässen i Karlskrona.

Färgbilden visar en av Jacob Häggs målningar, nämligen korvetten af Chapman utanför Köpenhamn och originaltavlan är målad 1883, d.v.s. före Karlskronaperioden.

Bilden fann jag i en bok skriven av Jacob Häggs son, Erik Hägg, även han sjöofficer och sedermera lotsöverdirektör. Boken heter *Under tretungad flagga* med undertiteln *Vår seglande flotta och dess män 1750-1900*. Många historiska sjöofficerare kan man återfinna i boken, liksom en del underofficerare. Boken innehåller dessutom många uppgifter om de seglande fartygen under den aktuella tiden.

Korvetten (från början fregatten) af Chapman II byggdes på örlogsvarvet i Karlskrona som nybygge nr 203 och sjösattes 1830. Hon hade en längd av 41 meter, bredd 11 meter och ett djupgående på 5,1 meter. Hennes displacement var 1 100 ton. Hon var bestyckad med 24 stycken 24-pundiga kanoner och 4 stycken 6-pundiga kanoner samt 8 stycken 18-pundiga karronader. Hon hade en besättning på 260 man.

Hon seglade till någon gång på slutet av 1800-talet och innan hon skrotades, fick hon tjänstgöra som logementsfartyg åt det nyuppsatta regementet KA 2 fr.o.m. 1902.

Den andra bilden på af Chapman visar henne i den rollen. Här ligger hon förankrad norr om Aspö och används som förläggning för KA 2 ena minkompani. Detta kompani fick 1905 sin landförläggning på Aspö Mad. af Chapman var även placerad utanför Almö, där regementets andra minkompani övade. Observera unionsflaggan i aktern! Framför af Chapman syns KA 2 ångslup Kungs-

af Chapman som logementsfartyg

holmen 1, sedermera omdöpt till Västra Hästholmen, men för varje kustartillerist känd som Mona-Lisa. Hur hon fick det namnet är obekant. Kungsholmen 1 var ett av de första järnbyggna vid Örlogsvarvet i Karlskrona.

Sista gången af Chapman användes som logementsfartyg var sommaren 1905 och efter detta höggs hon upp.

På den sista bilden syns den då fjortonårige hornblåsaren Gustaf Adolf Hanson vid tjänstgöring just på af Chapman. Gustaf Hanson blev sedermera förrådsförvaltare vid KA 2 och gick i pension 1950. Han avled 1983, 93 år gammal. Innan han blev förrådsförvaltare

Hornblåsare på af Chapman

tjänstgjorde han bl.a. vid KA 2 musikkår och blev dess förste regementstrumslagare.

Olle Melin

Korvetten af Chapman unjer segel

Jul- och nyårshälsningar

Gotland

Flottans Män på GOTLAND

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Göteborg

Flottans Män i GÖTEBORG

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Damklubben BOJEN i GÖTEBORG

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Dahl, Harry & Inga-Lill

Eriksson, Per-Olof

Nilsson, Sune & Siv Kvist

Jarlemo, Elly

Nyblom, Jarka & Tore

Uhlegård, Lars-Erik

Wennersten, Ingrid & Lars-Erik

Halmstad

Flottans Män i HALMSTAD

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Alf och Inga Grönlund

Arne Guntell

Bengt Lagerberg och Carina Olsson

Bengt Meijer

Bo och Peggy Måbrink

Bo Strömberg

Christer och Kerstin Carlén

Dag Kruuse af Verchou

Gerhard Wigand

Gunnar och Lisbeth Pihl

Hans Blomqvist

Harry och Ulla Lundqvist

Henrik Nilsson

Håkan Emanuelsson och Ingrid Östling

John och Eva Sjölin

Karl-Heinz och Eva Ewoldt

Kjell och Gudrun Jönsson

Leif och Inger Leihed

Lennart och Sonja Ericsson

Malin Lauksteins

Manfred Schulz

Mats och Kristina Leminger

Michael Rapp

Paul och Margaret Larsson

Per Schörling

Richard de Garay

Roland Stenström

Rolf och Carin Lundblad

Rolf och Eva Karlsson

Stig Gustafsson och Birgit Carlsson

Stig Karlsson och Agnes Lundin Isbäck

Sune Johannesson och Ulla Strömsnes

Tuve Persson

Victor och Julia Sorling

Haninge

Flottans Män i HANINGE

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Lars & Ingegärd Engvall

Stig & Ulla Bengtsson

Stig Isaksson

Sven & Ingrid Loman

Härnösand

Flottans Män i HÄRNÖSAND

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Andersson, Curt och Anita

Bylund, Gunnar och Lena

Bäcklund, Karl F och Monica

Fernlund, Gunnar och Ulla-Britt

Lennerth, Bo och Ann-Kristin

Lindqvist, Tommy och Margit

Semb, Åke och Gittan Näslund

Karlshamn

Flottans Män i KARLSHAMN

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Rolf & Britt Pärnhem

Karl-Erik & Lillemor Björk

Lars-Erik & Mai Clarin

Björn & Iréne Ericsson

Jan & Sylvia Florén

Göran & Eva Fridh

Sten & Ing-Britt Hornfeldt

Lars-Erik Johansson & Anna-Lisa

Bertil & Brittmarie Landgren

Sewe & Gunilla Lindberg

Göran Persson & Ewa

Bo & Daina Ringdahl

Nils & Annika Odenberger

DAMKLUBBEN ANKARET

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Karlskrona

Flottans Män i KARLSKRONA

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Andersson, Bo-Inge & Katarina

Andersson, Stellan & Britt-Marie

Andréasson, Nils-Olof & Gunnie

Askeroth, Arne

Berntsson, Bernt och Lisbeth Hidnäs

Blomqvist, Lars-Erik & Monica

Gunnarsson, Kjell & Helga

Gustafsson, Elving & Anita

Hartvig, Kjell & Anna-Lisa

Håkansson, Jan-Erik

Håkansson, Lennart & Pia

Johansson, Rolf & Miriam

Jönsson, Ingeman & Yvonne Eriksson

Kullving, Göran

Lundqvist, Lars

Löfgren, Göran & Kerstin Gruwberger

Nejdefelt, Pelle & Gerd

Nordgren, Per

Persson, Nils-Erik & Eva

Pettersson, Hans & Evy

Pärmelöv, Bo & Annicka

Saager, Lars

Stenmark, Ingvar & Margaretha

Björn Wallmert

Ullner Sven-Otto & Anne-Katrin

Kristianstad

Flottans Män i KRISTIANSTAD

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Manne & Astrid Holmberg

Måhlgrén, Olle & Helena

Nynäshamn

Flottans Män i NYNÄSHAMN

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Gunnar och Herty Bengtsson

Bo Schagerberg och Berit Åberg Schagerberg

Malmö

Flottans Män i MALMÖ

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Hans & Adrienne Carlsson

Göran Hagman & Britt Sandström

Inger & Leif Ljunglund

Jonny Ekdahl

Anna Kuylenstierna

Norrtälje

Flottans Män i NORRTÄLJE

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Vild-Hasse

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Nils Eriksson

Anita och Bengt Hylander

Harriet och Svante Jansson

Eivor och Åke Larsson

Gerd och Kenneth Lundgren

Sture Malmgren

Anne-Louise och Jonny Simonsson

Åke Stark

Anna och Valle Wikberg

Lysekil

Flottans Män i LYSEKIL

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Stockholm

Flottans Män i STOCKHOLM

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Andreasson, Ingemar

Bergqvist, Bengt Reinhold & Maud Weiler

Bergqvist, Stig & Barbro

Bergsten, Familjen

Bergström, Yngve & Irena

Biärsjö, Lars

Biärsjö, Maud

Björk, Margareta

Blyvall, Bo

Bresell, Lennart & Kristina

Dahlborg, Nils & Ulla

Edman, Ulf & Birgitta

Forslund, Johan & Liliane

Forsman, Hans & Yvonne

Gahmberg, Lars & Eva

Gillquist, Hans-Christer

Granberg, Kurt & Maud

Gundlach, Karl-Heinz

Hansén, Krister

Holmgren, Erik

Holtman, Bo

Holtman, Brita

Johansson, Bo & Birgitta

Johansson, Jörgen

Johansson, Lennart

Jäderkvist, Åke

Karlsson, Roland

Keller, Arne & Britt

Kindstedt, Åke & Agneta Thudin

Lindenås, Ove

Lundvall, Krister

Mattsson, Kjell-Arne

Möller, Yngve & Liz

Nordenbris, Birgitta

Regnander, Åke

Rekola, PO & sonen Richard

Rosander, Lars

Sigrén, Anders

Sköld, Ragnar

Sterner, Ulla

Sterner, Örjan

Sundqvist, Gösta

Thoraues, Carl-Erik

Wallgren, Peder & Bitte Eliasson

Wijnbladh, Christer

Zetterström, Sigrid

Sundsvall

Flottans Män i SUNDSVALL

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

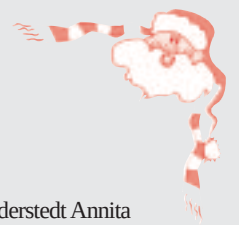
Andersson, Mats & Katarina

Häggström, Harald

Johansson, Cawe & Chatrin

Lindström, Curt & Ann-Kristin

Malmqvist, Gert

Nilsson, Hans T & Rita
Ruda, Benno & Monica
Sahlén, Bo & Inger

Södertälje

Flottans Män i SÖDERTÄLJE

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Thomas & Jane Westerberg

Lennart & Mariann Persson

Christer & Katrin Norman

Christer & Sonja Mattsson

Anders Westerberg & Annette Carlsson

Kenneth & Anne Sandås

Jörgen & Mia Sandås

Håkan & Anette Ågren

Anders Carlsson & Madelene Pettersson

Varberg

Flottans Män i VARBERG

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Göran Andersson och Eva-Lena Jensen

Per och Birgitta Callenberg

Lennart Berntsson och Birthe Ludtke

Folke och Margareta Larsson

Gunnar och Kaarina Larsson

Lennart & Lena Ingeltun

Damklubben Tärnan i VARBERG

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Bodil Henningsson

Västervik

Flottans Män i VÄSTERVIK

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Åke och Birgitta Revelj

Bo och Kerstin Nord

Västerås

Flottans Män i VÄSTERÅS

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Stieg & Katti Andersson

Bengt & Maud Larsson

Börje & Annelie Bäckman

Stig-Åke & Sonja Andersson

Anders & Birgit Mark

Elov & Rosa Bodin

P.O & Inger Andersson

Curt & Lena Stockselius

Jan Skoog

Leif Kihlberg

Kjell och Inger Nording

Växjö

Flottans Män i VÄXJÖ

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Bengt Carlsson

Bo Carlsson

Leif & Gull-Maj Carlsson

Conny Erlandsson

Nils-Georg Folkesson

Alf Hedeback

Anders Karlsson

Torgny Larsson

Kurt Olsson

Bengt Oscarsson

Lennart & Siv Salomonson

Kjell & Annelie Sandgren

Leif Sandgren

Tommy Sandh

Sten & Gullan Svensson

Bertil Thuresson

Ängelholm

Flottans Män i ÄNGELHOLM

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Anders och Berit Rick

Avo Tull

Barbro och Claes Nerhagen

Bertil och Gunnel Andersson

Bertil Lundvall

Björn Wictorin

Bo Lindström

Bo Wictorin

Börje Ahlberg

Claes-Göran Lindström & Aina

Fredrik Linde

Gunnar Gunnarson och Solveig Meyer

Göran Kristiansson

Göte Svensson

Hans Lilja

Hans Otto Nilsson

Ingrid och Lars Linde

Karin och Ulf Bengtsson

Kjell Värnbrink

Kurt Romare

Lars Blom

Lars-Olof A

Lennart Johansson

Mats Gustavsson

Per Åke Flink

Ronny Olsson

Sven G Persson och Laila Lembke

Tommy Hansson

Wilhelm Frithz

Östersund

Flottans Män i ÖSTERSUND

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Norrköping

Flottans Män i Norrköping

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Adolphson Stefan och Lisbeth

Almberg Willy

Andersson Dag

Appelqvist Ann Marie

Björk Sven Åke och Lena

Blomén Sven Åke och Gunnilla

Blomén Per

Borin Nils och Birgitta

Carlsson Rolf och Wallin Margareta

Carlgren Björn och Birgitta

Cederberg Christer och Kerstin

Dahlstedt Bengt och Maj Inger

Didong Per Olof och Marie Louise

Edlundh Leif och Hallström Yvonne

Elgefjord Evert och Römert Kerstin

Gustafson Anders och Anita

Hagström Ove och Kerstin

Hillgren Robert och Collins Anita

Hjort Göran och Dorita

Hjort Martin

Holgersson Birger och Elsie

Horndahl Klas och Margareta

Johansson Anders och Inger

Johansson Bo Göran och Inger

Johansson Per Ove och Lindstrand Anita

Johansson Sten Åke och Ninette

Jonsson Ulf och Inger

Jonsson Urban och Marita

Jonsson Gille Per och Anne-Charlotte

Karlsson Anders och Siv

Karlsson Olle

Knutsson Jan och Dure M.L.

Kumlöv Ove och Berit

Kölvik Björne och Marianne

Larsson Carl- Olov och Kerstin

Lindblad Jan och Laila

Linden Willy och Inger

Lirfelt Leif

Lundevall Sven Håkan och Anderstedt Annita

Lustig Kenneth

Lönn Leif och Birgitta

Malmsjö Peter och Lena

Mars Sven och Monica

Nersing Ulf och Gunnilla

Nilsson Ove och Yvette

Nilsson Stig och Ingrid

Nordenborg Claes

Nyström Gunnar och Monika

Pettersson Bosse

Sköldbring Peter och Wiberg Gunnill

Strandh Malte och Kerstin

Söderström Per Kvarsebo bay

Taube von Block Malcom och Birgitta

Westerberg Ulf och Solveig

Wållberg Lennart och Lindgren Kerstin

Åhrberg Rolf och Bitten

Åström Ingemar och Ingrid

Damklubben SKEPPSDOCKORNA i

Norrköping

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Trelleborg

Flottans Män i TRELLEBORG

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Arne & Carmen Hansson

Bengt & Katarina Grip

Bengt & Eva Åkesson

Bertil & Mariann Burheim

Bertil Henriksson

Bo & Alva Pettersson

Bo Englund

Göte Lindberg

Jan & Joan Ohlsén

Jan Lundqvist

Jan Sjöbeck

Janvar Hansson

Jonny & Karin Svenning

Jörgen Rosander

Kenneth & Kajsa Leo

Knut Nilsson

Kurt & Maria Persson

Kurt- Allan Modig

Lars-Gunnar Hansson

Leif & Britt Aulin

Maths & Heléna Witt

Olle Persson

Per-Eik & Agneta Johansson

Ronny Trulsson

Sigvard Ewald

Sonny & Monica Spurr

Sylve Jönsson

Thorulf Euström

Tommy & Ulla Delinder

Veikko & Pia Bern

Kalmarsund

Flottans Män i Kalmarsund

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Karlstad-Värmland

Flottans Män Karlstad-Värmland

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Jönköping

Flottans Män i Jönköping

önskar God Jul och ett Gott Nytt År

Den här artikeln handlar om kampen mellan öst och väst, när kartan såg annorlunda ut. Många sjöslag utkämpades med galärer, varav en del fick världshistorisk betydelse. Sjöslaget vid Svensksund 1790 kom att bli Sveriges största sjöseger. Hela slaget förevigades med ett bildreportage av styckjunkaren Johan Schoultz.

Galärernas tidevarv

I Karlskrona finns en friskola, Galären, med ett mycket gott renommé. Skolan påminner om en epok, då galärer byggdes vid Örlogsvärvet och baserades på Stumholmen. Varje generation skapar sin egen verklighet, som med tiden glöms bort, men som till stora delar återuppväcks bl.a. vid Marinmuseum.

Det var med galärer, som världshistorien påverkades under århundradena långt före vår tideräkning. Sveriges största sjöslag, slaget vid Svensksund 1790, var ett av de större i världen. Där deltog ett stort antal galärer såväl på den svenska som på den ryska sidan.

Tänkvärt

Den engelska historieprofessorn Ragnhild Maria Hatton, som skrev den världsberömda biografen över Karl XII, skriver: *Ett folk, som inte känner sitt eget förflutna, är som en människa, som tappat minnet.*

Påståendet, att historien upprepar sig, är gammalt. Genom att rådfråga Predikaren i Gamla testamentet blir svaret: *Det som är, det har varit och det som varit, så skall det bli.*

Tänkvärt är också, att tekniska landvinningar utvecklar nya rön och metoder, men att människan i grunden är ganska oförändrad.

Tappad kompetens

Den första galären, som byggdes i Karlskrona, var halvgalären *Stövaren* 1702. Om denna vet man ingenting mer än, att hon finns i varvets egen förteckning. Den andra halvgalären hette *Sjöhunden*. Om den vet man heller ingenting, mer än att hon byggdes 1703. Det fanns emellertid en föregångare med samma namn och hon finns även

i flottans förteckning. Hon byggdes redan 1620. Hon hade dock redan gått ur tiden liksom konsten att bygga galärer. Tappad kompetens tar lång tid att återuppbbygga.

Framtvingat nytänkande

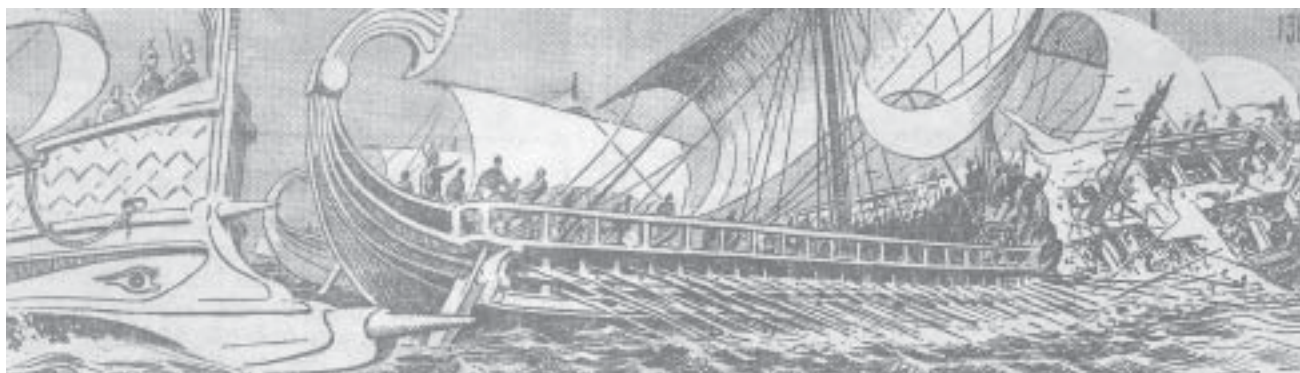
Gustav Vasa hade insett behovet av galejor, vilka också kallades galärer. Därför hade han redan 1555 för flottans räkning låtit bygga ett antal sådana roddfartyg. De var troligen avsedda för ostkustens skärgårdsförsvar. De kan kanske betraktas som föregångare till dagens stridsbåtar. Kungens praktiska tänkande fick emellertid inget gehör hos efterföljarna. När behovet senare kom att dyka upp, stod de styrande ganska handfallna. Första hälften av 1700-talet kom att prägla den svenska galärepokens uppbyggnad.

Sjöslag mellan galärer

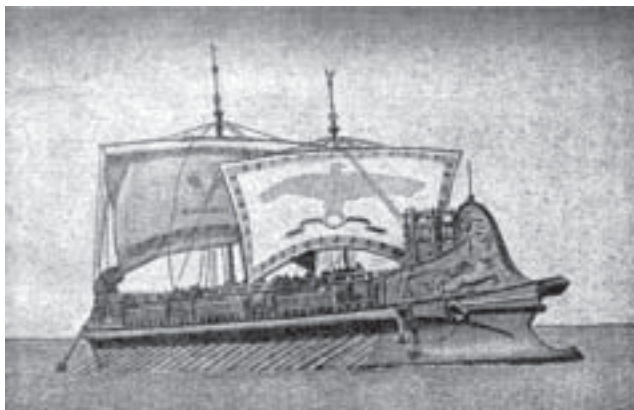
Tre sjöslag med enbart galärer, vilka fick världshistorisk betydelse, ägde rum i den grekiska arkipelagen. Där ligger bl.a. Korintiska viken, eller Lepanteviken vid näset Peloponnesos, men söder därom utanför Aten ligger ön Salamis. Flottans långgresefartyg har passerat dessa vatten flera gånger.

Under skoltidens historiektioner var det ett kärt ämne att penetrera sjöslaget vid Salamis år 480 f. Kr, där grekerna besegrade perserna. Detta stoppade expansionen mot Europa i 1400 år, en kamp mellan öst och väst, om man så vill.

De största galärerna kallades triremor, där roddarna satt i två våningar. Alla galärer var försedda med bronsbeklädda rammar, vilka bar huvudvapnet. Atenarna hade 300 av den större typen och perserna 1000. Grekerna utnyttjade emellertid de tränga farvattnen.

Bilden visar en triam, som var en krigsgalär med roddarna i två våningar. Den första uppgörelsen mellan Perserriket (öst) och grekiska stadsstater (väst) enligt dåtida kartbild ägde rum 490 f. Kr. Slaget stod vid Marathonslätten. Den ligger cirka 40 km norr om Aten. Perserna förlorade med stora förluster. Tio år senare kom den andra uppgörelsen med sjöslaget vid Salamis 480 f. Kr., vilket perserna förlorade med ännu större förluster.

Romersk galär för 2000 år sedan, reproducerad efter fotografi, rekonstruerad och byggd som galären Astraea till filminspelningen av Ben Hur. Boken, som filmen bygger på, skrevs av Lewis Wallace. Den kom ut första gången 1880 och filmades 1926. Det är osäkert, om galärerna på den tiden hade två master. Roddarna var lätt marininfanteri, som också var stridande.

Sjöslaget vid Actium år 31 f. Kr. utspelade mellan galärer. Slaget har fått sitt namn efter en grekisk udde. Slaget stod mellan den egyptiska drottningen Kleopatra och hennes romerske medlöpare Antonius mot den romerske överbefälhavaren Octavianus. I grunden låg en kärlekshistoria. De såta vännerna hade emellertid planerat ett romerskt – orientaliskt världsvälde.

Detta förhindrades emellertid genom att Octavius vann slaget. Han blev sedermera kejsare Augustus (den upphöjde). Segern blev en av världshistoriens stora vändpunkter. För lång tid framåt avgjordes det romerska världsväldets framtid.

Sjöslaget vid Lepanto stod 1571 mellan den kristna galärflottan och den turkiska. Nu var kanoner huvudvapnet. Den kristna flottan segrade och stoppade därmed det Ottomanska världets utbredning mot västra Medelhavet.

Vid ett örlogsbesök i Barcelona 1961 besökte jag dess sjöfartsmuseum och såg då en galär, som påstods vara den kristna ligans flaggskepp åt den spanska överbefälhavaren prins Juan d'Austria. Vaktmästaren såg intresset och besvarade villigt alla frågor. Den kristna flottan dis-

En mindre svensk galär från 1715. (halvgalär?). I bakgrunden en större svensk galär, troligen typ 1749. Galärerna kan räknas som dåtidens stridsbåt 90. (Ur Officerstidningen nr 7 1995.

ponerade över 200 galärer med 100 000 soldater ombord. Den turkiska flottan fick hjälp av barbareskstaterna Alger, Tunis och Tripolis, så den räknade 330 galärer med 120 000 soldater ombord. Den 7 oktober 1571 drabbade flottorna samman. Turkarna fick ett bra utgångsläge i halvmåneformering. De fick övertaget, när Malteserriddarnas flaggskepp övermannades. Prins Juan lät nu frige 15 000 roddarslavar mot löfte, att de skulle frigges, om de kristna vann slaget. Turkarna förlorade med enorma förluster. För mig var det en givande historielektion och den enda galär jag sett i verkligheten.

Nya hot mot Sverige

Från början av 1700-talet hotades Sverige från två fronter även till sjöss. Detta kulminerade 1719 under slutskedet av det stora nordiska kriget (1700 – 1721), då ryssarna genomförde flera galärstyrkeuppdrag mot det svenska fastlandet från Gävle till Norrköping.

De medförde också hästgalärer, varifrån de sände ut kosackkommandon, som kunde operera långt inne i landet. Under andra världskriget kallades sådana räder för commandoräder och styrkan för commandos. Numera kallas de amfibieoperationer. Det är ur detta perspektiv, man får se satsningen på galärer.

Det svenska Nöteborg blev det ryska Sankt Petersburg och en rysk flottbas. Som motvikt anlades Sveaborg 1748 och kom att bli skärgårdsflottans huvudbas. Jag har besökt denna imponerande anläggning, som fått epitetet Nordens Gibraltar. Finska viken är numera en finsk-estnisk-rysk intressesfär.

Galärhamnen i Karlskrona

Badplatsen på Stumholmen i Karlskrona var tidigare galärhamn och senare även hamn för marinflyget. Ett par hangarer finns fortfarande kvar, men av galärskjulen finns ingenting. Däremot är galärhamnen utmärkt på äldre kartor, bl.a. från 1813.

Från skolans historieundervisning torde det vara bekant, att Sverige försökte återta sina förlorade provinser från Ryssland 1742. Det blev ett erbarmligt dåligt förbättrat krig, som misslyckades och orsakade enorma sjukdomsförluster. Det slutade med, att Sverige fick be sina ryska motståndare om skydd mot Danmark-Norge. En rysk galäreskader förlades då till Stumholmen under vintern 1743-1744 och 12 000 man landsattes vid Norrköping. Detta väckte en enorm förbittring, en smälek som knappast uppmärksammats i svensk historia.

Upprustningen

Dessa händelser föranledde en upprustning, som Sverige inte hade råd med på egen hand. Man fick emellertid stora subsidier (penningunderstöd) från Frankrike, som behövde en motvikt mot Preussen. Maktbalansen upprätthölls då som nu med militärallianser till vänligt sinnade staters krigsmakter. Femtio år senare kom pengarna från England och nu för stöd mot Frankrike och Napoleon.

Galärbyggen

Under 1749 byggdes 42 galärer i två storlekar, varav 23 större med 22 par åror och 315 mans besättning samt 19 mindre med 20 par åror och en besättning på 295 man. Roddarna var soldater, som också var stridande.

Den tongivande galärbyggmästaren hette Acrell. Han hade lärt sig galärbyggandet och var verksam i Stockholm, där galäreskadern fick sin hemvist. Det var Acrell, som ritade den svenska varianten efter fransk förebild men avpassad till svenska förhållanden.

Den stora galären kostade 30 000 daler silvermynt, vilket förmodligen idag motsvarat priset för en korvett. Några galärmodeller finns vid Marinmuseum, men Sjöhistoriska museet har betydligt fler.

En fullständig beskrivning över galären Carls Crona och hur eskadern var organiserad finns i Årsbok för Marinmusei Vänner 2012. Skeppslistan för 1756 omfattar 70 galärer varav 44 nybyggda, därav en hästgalär. De äldre galärerna avsågs enbart för transporter.

Galären Calmar byggd 1749 och utrustad med 20 par åror lättar ankar i storm utanför Hangö 1790. Målning av styckjunkaren J T Schoultz, som själv tjänstgjorde ombord.

Galäreskadern

Galäreskadern förlades till Stockholm, men hade på Stumholmen i Karlskrona en sidobas för de nio bleking-ska galärerna. De fanns på Stumholmen i omkring 20 år, innan de överflyttades till Stockholm. Först 1777 införlivades galärerna helt med Arméns flotta, men då under benämningen Svenska eskadern. Den egentliga skärgårdsflottan kallades Finska eskadern med huvudbas på Sveaborg. Arméns gradbeteckningar infördes och man fick en egen helblå flagga.

Den finska eskadern hade andra varianter av kombinerade rodd- och segelfartyg. Uppgiften var att skydda den finska arméns flank och understödja dess operationer. Vidare ingick den Bohusländska eskadern liksom den tyska i Stralsund.

Taktik

För galärerna gällde Karl XII:s gå-påarreglemente – Anfall flanken – skjut på nära håll och ro fram till antring. Lika kortfattad hade Axel Oxenstiernas instruktion för utrikespolitiken varit – betrakta alla grannar som fiender.

Samspelet mellan nytillkomna enheter och deras mindre besättningar hade framtvingat en annan taktik, där kanonerna spelade huvudrollen. Vidare utvecklades en långtgående samverkan med landsatta batterier.

Konsten som bildreportage

Det går knappast att tala om den svenska galärflottan utan att samtidigt nämna styckjunkaren Johan Schoultz. Han har i sina målningar gett liv åt ett stycke svensk sjökrigshistoria. Schoultz har producerat 90 målningar från slaget vid Svensksund 1790, som han såg från olika håll och med olika tidsintervaller.

Han tog värvning vid arméns flottas volontärregemente, där han avancerade till styckjunkare. Som furir blev han uppbördsman för galären *Kalmars* utrustning, en av de galärer han avbildat. Han kom tydligen på god fot med sina förmän och även med Gustav III, som utnämnde honom till bildreporter under slaget. Jag har själv skådat ut över dessa vatten och begrundat, vad som hände. Detta sjöslag blev kulmen på skärgårdsvapnets insatser i Sveriges största sjöseger och ett av världshistoriens största.

Inte mindre än 195 svenska stridsfartyg deltog, varav 18 galärer. På den ryska sidan fanns 225 fartyg, varav 23 galärer. Besättningsstyrkan omfattade 13 000 svenskar och 20 000 ryssar. Slaget genomfördes inte i öppen sjö, men de gjorde inte de vid Salamis och Lepanto heller. Segern avgjorde kriget och freden slöts utan gränsförändringar och den ryska inblandningen i svensk politik upphörde.

Bildreportaget kan liknas vid den kända Bayötapeten, som skildrar normandernas erövring av England vid Hastings 1066. Men den är 70 meter lång och 0,5 meter hög och är verkligen imponerande.

I mitten av 1800-talet ansåg konstkritikerna, att Schoultz målningar saknade konstnärligt värde och hade felaktiga detaljer. De förpassades därför till skräpkammaren. Det visade sig emellertid, att Karl XIII beställt 13 målningar.

Nåväl, Schoultz målningar nyupptäcktes och fick en helt annan kritik. Alla nya bokverk, som kom ut lagom till 200-årsminnet av slaget, refererar till honom.

Epilog

Efter 1749 byggdes inga fler galärer i Sverige. De ansågs vara alltför personalkrävande och dessutom bräckliga som artillerifartyg. Så sent som i april 1813 användes dock fortfarande 22 galärer vid överskeppning av trupper från Karlskrona till Tyskland (13 000 man). Arméns flotta upplöstes 1824, varvid örlogsflottans tidigare gradbeteckningar återinfördes.

Rolf Ahlin

PAX Baltica i Karlskrona

A

r 1890 bildades Allmänna Försvarsföreningen i Sverige som en opolitisk stödorganisation åt det svenska försvaret. Sedan dess har också föreningens tidskrift *Vårt Försvar* utgjort ett viktigt inslag i försvarsdebatten.

Sedan ett tjugotal år anordnas varje år i Karlskrona ett seminarium i huvudsak om förhållandena kring Östersjön kallat PAX Baltica. Årets tema var *Kriget om sanningen* och bestod som vanligt av två delar – en eftermiddag med öppna föreläsningar öppna för allmänheten och en del, kvällen dag 1 och efterföljande dag med seminarier och diskussioner, till vilka man anmält intresse. Av tradition hölls seminarierna på Kungsholms fort utanför Karlskrona.

Till årets PAX Baltica hade arrangörerna lockat ett stort antal kvalificerade föredragshållare eller vad sägs om:

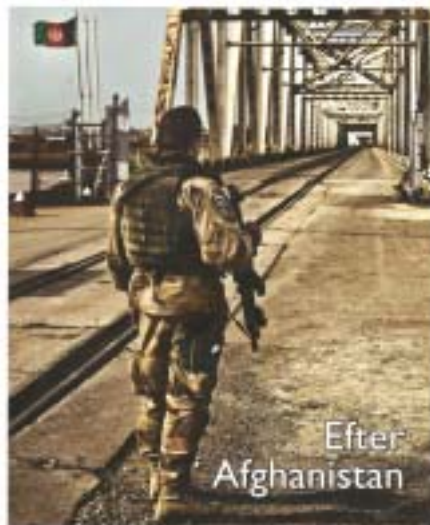
- Wiueslaw Tarka, Polens ambassadör i Sverige
- Gudrun Persson, forskare vid FOI
- Eric Povel, informationschef vid NATO
- Witold Rodkiewicz, rysslandsexpert vid Polish Center for Eastern Studies
- Maria Persson-Löfgren, Sveriges Radios korrespondent i Moskva

Som moderator fungerade Stefan Ring, Allmänna

VÅRT FÖRSVAR

Österländsk tidskrift sedan 1890

Vol 3, Oktober 2013

Försvarsföreningens generalsekreterare och ofta anlitad expertkommentator i radio och TV.

Det blev några timmars viktig information om kriget i Ukraina, om förhållandena runt Östersjön och den förhöjda hotbild, som är aktuell.

Ett mycket speciellt inslag levererades av Sveriges Radios utrikeskorrespondent, Maria Persson-Löfgren, som på ett mycket kåserande och personligt sätt beskrev dagens media i Ryssland och dess förhållande till omvärlden.

Olle Melin

Officerskurs Flottan 1955 – 60 år sedan officersexamen

Under några septembardagar samlades flottans officerskurs 1955 i Karlskrona för att fira, att det nu gått 60 år sedan man avlade officersexamen. Åtta äldre gentlemän, några med respektive, hade hörsammat kallelsen.

Med på träffen var också de dåvarande kadetternas kadettofficer, 90-åriga örlogskaptenen Fredrik Pripp.

Undertecknad hade nöjet att göra en stadsvandring med gruppen i Karlskrona och inom Marinbasen. Under dag två besöktes Marinmuseum och den nya ubåtshallen.

Kvällen i Karlskrona tillbringades som sig bör på Sjöofficersmässen, vilket säkert väckte många minnen till liv.

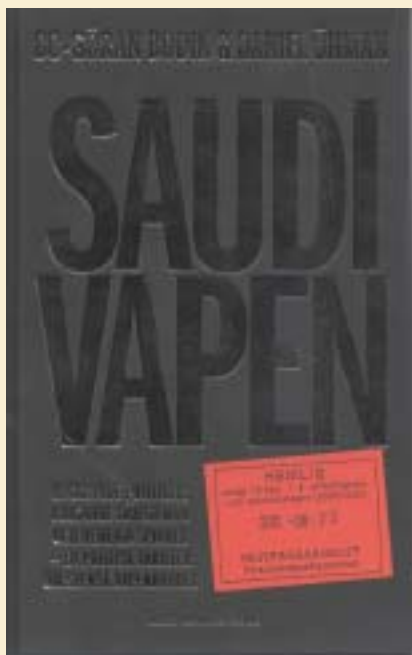
Initiativtagare till träffen var Jan Åkerhielm och han höll under middagen en parentation över avlidna kurskamrater.

Olle Melin

Officerskurs 1955 samlad på Sjöofficersmässen i Karlskrona. Från vänster Gunnar-Bo Ericson, Björn Ljungman, Karl Andersson, Erik Cronvall, Lennart Lindberg, Fredrik Pripp (kursens kadettofficer), Gunnar Rasmusson, Jan Åkerhielm och Anders Hallin.

Foto Ulla Melin

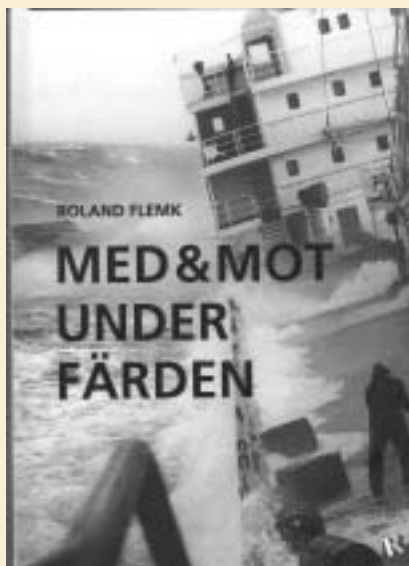

Saudivapen

I mars 2012 exploderade en bomb, som eka-
de längs maktens korridorer i Rosenbad och
i riksdagen. Det var journalisterna Bo-Gö-
ran Bodin och Daniel Öhman, som var skyl-
diga till detta. De hade grävt fram kanske
2000-talets största vapenexportskandal:
avslöjandet om den svenska vapenfabriken
i Saudiarabien. Saudivapen är en dokumen-
tär politisk thriller om de lögnare, som reger-
ingstjänstemän och ministrar var skyldiga
till och om de hemliga spioner, som strök
runt i skuggorna. Det är inte bara en vägatlas
till alla de mörka hörn, som en regering kan
tänkas försöka dölja för sin befolkning, utan
det är också en handbok i, hur man granskar
politikerna. Vi får veta, vad som krävs för
att en försvarsminister måste avgå. I boken
får man sakligt följa nystandet längs e-
brevsspår, bulvanföretag och SMS-konver-
sationer, från svenska Försvarsdeparte-
mentet till saudiska prinsar.

Albert Bonniers förlag 2014.
ISBN 978-91-0-013861-5.

Stellan Andersson

Med & mot under färden

I boken får vi följa sjökapten Roland
Flemks livsresa från uppväxten i ett fiskar-
hem till det fängslande livet ombord på far-
tyg Jorden runt och därefter tillvaron
som lots och därefter mångsidigt aktiv
pensionär.

Boken är lite annorlunda på ett sätt, ge-
nom att författaren i många kapitel "illus-
trerar" med en dikt, oftast skriven av förfat-
taren själv. Boken är även försedd med ett
rikt bildmateriel och detta sporrar alltid lä-
saren lite extra. Det är otroligt, vad mycket
en aktiv människa kan hinna med. I det här
fallet kan man verkligen tala om aktiv.

Berättelsen skildrar en unik personlighet,
men också en sjöfartskultur, som snart är
ett minne blott.

Recito Förlag AB.
ISBN 979-91-7517-782-3

Olle Melin

PS. Boken kan beställas direkt från författa-
ren och priset är 200 kronor inklusive frakt
inom Sverige. Telefon 0499-13702. Red

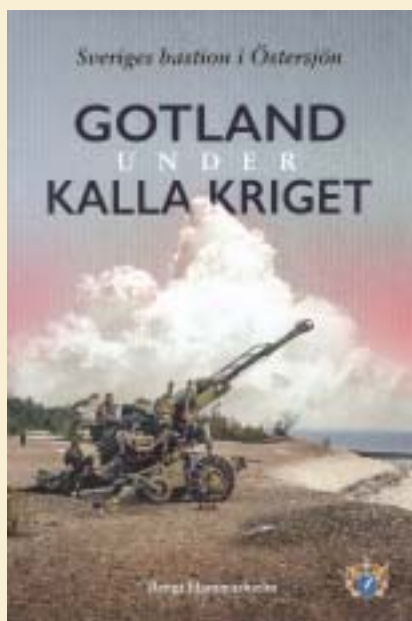
I Försvarets intresse. Säkerhetspolis- ens övervakning och registrering av yt- terlighetspartier 1917-1945

Den ryska revolutionen var varningsflag-
gan, som ledde till, att man började överva-
ka den kommunistiska rörelsen i Sverige
och i andra västländer. Mindre känt är, att
övervakningen trappades upp ytterligare år
1928, då kommunisterna klargjort, att de i
högre grad skulle infiltrera de militära orga-
nisationerna. Denna förändring banade vä-
gen för de efterföljande årens omfattande
registreringar av kommunister. I boken lyf-
ter författaren Ulf Eliasson genom interna-
tionella jämförelser fram denna nya aspekt
på övervakningen av politiska extremister i
Sverige från den ryska revolutionen till an-
dra världskrigets slut.

Nya perspektiv ges på säkerhetstjänst-
ens kontakter med ansvariga politiker under
andra världskriget: socialminister Gustav
Möller och statssekreteraren Tage Erlan-
der. Dessa två var bättre informerade om
övervakningen och kontakterna var betyd-
ligt tätare, än vad som tidigare varit känt.
Ulf Eliassons bild skiljer sig från den som
offentliggjordes efter krigsslutet. Mycket
läsvärd!

Nordic Academic Press.
ISBN 13: 978-91-89116-70-2.

Stellan Andersson

Gotland under kalla kriget. Sveriges bastion i Östersjön

Under kalla kriget hade Gotland ett mycket utsatt läge och större strategisk betydelse än tidigare. Sovjetunionen behärskade ju nästan ensam Östersjön. På Gotland hölls därför högre beredskap än på andra håll i Sverige. Det, som inte fanns på ön vid ett invasionsförsök, skulle knappast kunna föras dit. Därför övades bl.a. överföring av fastlandskontingenten.

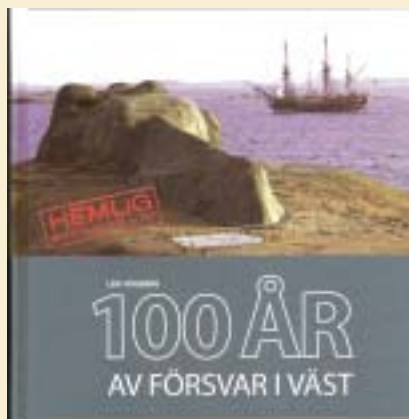
Författaren, pensionerade överstelöjtnanten Bengt Hammarhjelm (född 1925), har haft större delen av sin yrkesverksamhet förlagd till Gotland i såväl trupp- som stabstjänst. Han tar oss med på en resa på kalla krigets Gotland och beskriver detaljrikt de olika beredskapsgrader och krigsfall, som försvarsplaneringen gick ut på. Han konstaterar också, att efter det kalla kriget har Gotlands beredskap trappats ned till nästan 1808 års nivå, då ryssarna intog ön utan strid. Detta kommer dock att förändras 2018, då två kompanier tillförs ön.

Det här handlar om en mycket intressant och lärorik bok, som borde vara ett av intresse för den, som hänger med i försvarsdebatten. Boken är rikt illustrerad och dessutom finns ett mycket omfattande kartmaterial.

Bengt Hammarhjelm har belönats med Krigsvetenskapsakademiens silver- och guldmedaljer samt Gotlands kommuns kulturpris för sina militärhistoriska publikationer.

Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek.
ISBN 978-91-88053-05-3

Olle Melin

100 år av försvar i väst

Den här mycket omfattande boken dök upp i brevlådan, när det var manusstopp. Jag kan då egentligen bara anmäla boken och utnyttja lite av den text, som beskriver innehållet.

Boken ger en bild av, hur försvaret av västra Sverige har sett ut under 1900-talet med tillbakablickar i historien. Det är inget litet område, som avhandlas. Boken omfattar Göteborg samt landskapen Bohuslän och Halland, vilka, framför allt under och efter andra världskriget kom att kraftigt befästas.

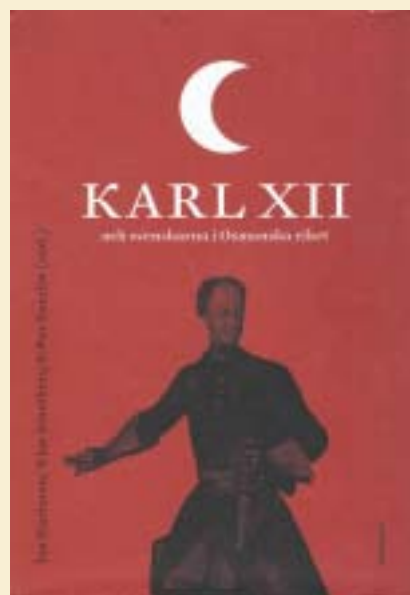
På mindre än 40 år försvann en militär infrastruktur med bergrumsanläggningar, regementen, flygflottiljer, förråd och inte minst kustartilleriets batterier. Det mesta är borta, raserat, plomberat eller bortglömt. Men spåren finns där och boken ger tips om, var Du kan finna dem.

Det finns ett omfattande kapitel om flottans verksamhet på Västkusten liksom det finns om kustartilleriet.

Författaren Leif Högberg har arbetat med boken i mer än tre år och det är ett omfattande verk han bjuder läsarna. Den kan givetvis också användas som uppslagsbok om försvaret på Västkusten, ibland i militära sammanhang lite vanvördigt kallats landets baksida.

FORT & BUNKER.
ISBN 978-91-982263-0-0

Olle Melin

Karl XII och svenskarna i Osmanska riket (Armémuseum årsbok 2015)

Efter det svenska nederlaget vid Poltava lämnade Karl XII armén - som kort därefter kapitulerade - och tog med sig sitt följe över floden Dnestr in i Osmanska riket. Man slog först läger invid fästningen i Bender, men flyttade sedan ett par kilometer uppåt floden till byn Varnitsa i dagens Moldavien. Det var här, som den välkända så kallade kalabaliken ägde rum den 1 februari 1713. Här tillbringade Karl XII fem år, innan han med häst 1714 tog sig hem till Sverige.

Boken är ett rikt illustrerat verk med inslag inte bara från Osmanska riket utan även om arkitektur, Stockholms slott, postbefordran och mycket annat. 15 olika författare, alla med forskarbakgrund svarar för innehållet i denna mycket intressanta bok.

ATLANTIS, Stockholm.
ISBN 978-91-7353-759-9

Olle Melin

Jag fick skeppsnummer 3.....

Jag körde turistbåt i Stockholm det året och minns, att då sensommaren inträdde, kom ett meddelande, att jag skulle fullgöra värnplikten, som jag fått några månaders anstånd från, för studier på Sjöbefälsskola. Farsan ringde från Malmö. Du ska inställa dig på Berga örlogsskolor och där gå ombord på torpedbärgarfartyget *Hägern*. Man har skickat med tåg- och bussbiljett. De vet inte, att du huserar i Stockholm.

Detta inträffade vid höstens inträde, då passagerarantalet på turistbåtarna börjat sina. Sommaren hade sagt sitt och de mörka kvällarna angav, att vi gick mot bistrare tider. Då packade jag en kappsäck och for några mil söder om stan till Berga örlogsskolor, hälsade god dag på befälhavaren på *Hans Majestäts Skepp Hägern* och bekantade mig med de värnpliktiga ombord. Befälhavaren var flaggstyrman och blev intresserad, då jag berättade att jag kom från sjöbefälsskolan och turistbåtarna. Bra, sa han. Då ska jag lära dig skärgårdsnavigering. Och det gjorde han.

Jag hade några år tidigare hindrats att mönstra ut igen i handelsflottan. Marinen kallade. Jag kom via Karlskrona till Berga och blev utbildad till signalman. Fick sedan skeppsnummer 3 på jagaren *Halland* och höll till på toppbryggan i ur och skur. Den följande sommaren tillbringade jag på minbärgarfartyget *Minören*. Där det ibland blev bråttom att rensa skärgården från minor, som *Älvsnabben* och alla jagarna fält. Till hösten sökte jag anstånd och satte mig på skolbänken i Malmö och läste navigation och sjömanskap.

Nu hade jag alltså fått kallelse av Kronan att återgälda

min skuld. Och det skulle ske på torpedbärgaren *Hägern* mitt under brinnande övningskrig.

Vi for omkring och plockade upp torpeder, som man sköt iväg lite här och var från torpedbåtarna och ubåtar. Det var som att plocka upp minor. Men de här var svårare att se. De var som sälskallar i marvatten. Lyckligtvis hade någon finurlig människa tänkt till och installerat en liten metallögla längst fram så att vi kunde snara den uppstående "cigarren". Men i skumt ljus var det besvärligt ibland.

Vi hade en kajplats på Gålö intill torpedbåtarna. Därifrån var det lätt att ta sig in till stan på kvällar och helger till "hemmet", den plats där jag bodde ihop med min kärlek, som sedan blev min hustru. Jag och två andra åkte med en maskinist, som jobbade på en av torpedbåtarna. Han var fast anställd och rak i sin framställning. Han bodde på Kungsholmen och skjutsen gick nästan ända hem. Jag var dock tvungen att stiga av några kvarter före, eftersom jag inte kunde tillstå, att jag bodde på ett sjukhus.

Trängfartyget *Hägern* var nästan tjugoåtta meter långt och hade styrhytten placerad på fördäck för att möjliggöra god hantering av långa torpeder akterut. Hon var byggd på Kalmar varv 1951 som *HMS Torpedbärgaren*, men gavs senare nytt namn till *HMS Hägern*. Vi förflyttade oss med makliga tio knop längs kusten och mådde inte illa av det. Jag vill minnas, att vi var sex man ombord. Det fanns en byssa men ingen kock. Så vi förlitade oss på en av sjömännen, som hade kunskaper i matlagningskonsten. Oftast låg vi vid hemmakaj under nätterna

Jagaren Halland

och det var lunchmaten, som behövde tillagas ombord. Efter förtöjning på kvällen var det tomt ombord efter några minuter.

Höstövningen gick av stapeln nere i Kalmarsund. Vad det gällde, minns jag inte, men antagligen var det invasions-spöket från öster, som stod på dagordningen. Efter fina höstdagar i Stockholms södra skärgård gick vi ner till Bergkvara med strandhugg i Västervik längs vägen. Vindarna var svaga och solen lyste matt gul från sin höstnivå. Vi trivdes; vi kunde egentligen inte göra annat. Efter några dagar med övningar vid Bergkvara och söder om Öland gick vi upp till Kalmar och tog ombord en fotograf. Vi skulle samöva med torpedbåtsflottiljen och kustflottan ville ha skarpa bilder av engagemanget, skarpa i meningen äventyrligt vassa. Och så blev de, om nu framkallningen lyckades. Om detta fick vi tyvärr inget veta. I alla fall inte jag. Det här var ljusår före digitalkamerornas inträde och fotoapparaterna var rätt stora till växten! Och tunga.

Det var dagar med lugn och ro, och det var dagar, då det sköts torpeder från alla håll. Då blev aktiviteten febril. Då gällde det att hitta alla "sälskallarna" innan mörkrets inbrott och att snara den uppstående rundade konen. Då gällde det att kroka i och vinscha ombord och lägga ner den långa cigarren lugnt, behärskat och behändigt, och stuva undan för nästa. Då gällde det, att alla kunde sitt sjömanskap, och att vädergudarna stod oss bi.

Vi satt på akterdäck, då en försiktig och tystlåten figur i uniform en dag anträdde vår landgång och presenterade sig som fotograf, vilket vi genast hade förstått av de kameror han var nedhängd med. Han skulle göra reportage. Befälhavaren visade oss ett meddelande från staben. Ni får fräscha upp er, sa han med ett leende, så att ni ser bra ut på bild.

Vi tog ombord honom i Kalmar en solig och kav lugn höstdag. Hans värv ombord skulle bestå i att fotografera torpedbåtar i slagläge mellan Öland och fastlandet. Han beställde, vart vi skulle gå och var vi skulle lägga oss för bästa bilderna, naturligtvis efter lite diskussion med vår befälhavare. Fotografen kunde egentligen inte ha valt bättre dag. Vattenytan var som en spegel och soldiset gav en mytisk inramning. Kustlinje och himmel flöt ihop i ett skuggigt töcken och det såg ut, som om havet rämnade, då vi klöv den platta ytan.

Vi gick ut i sundet och kommunikationen med torpedbåtsflottiljen satte igång. Fotografen tog några bilder på håll, då några torpedbåtar av Plejadklassen körde norrut för att ansluta till de övriga, vilka samlade sig några distansminuter uppöver i sundet inför klartecken. Fotografen tänkte sig ett samlat anlop med åtta torpedbåtar, en armada med full fart mot oss och passage med fyra båtar på varje sida. Kommunikationen fördes vidare och ordern tycktes uppfattad där borta i töcknet. Vi instämde med fotografen alla vi ombord, vi som flockat oss vid styrhytten i avvaktan på händelseförloppets inledning.

Fartyget låg stilla som i is. Strömmen verkade också

ha kommit av sig. Vi ansåg alla, att det bildmässigt skulle bli helt förträffligt med det arrangemang, som den stillsamma fotografen hade tänkt ut. Vi nickade och försökte få honom att känna sig nöjd redan i inledningen. Att vi deltog så aktivt i hans förberedelser berodde på, att vi inte hade något annat att göra. Trots detta eller kanske på grund av, så missade vi det centrala i förfarandet.

Vi pekade mot stammen och han gick de få stegen fram till fören och ställde sig beredd, lite bredbent och med magen tryckt mot räckets, som var svagt rundat där längst fram. Han gjorde klart sina kameror, provsiktade och vände sig om mot oss borta vid styrhytten. Han nickade klartecken, och vår skeppare meddelade detta över radion. Vi låg orörliga i det lika orörliga havet och såg krattan med de åtta torpedbåtarna dyka upp ur diset föröver.

Det var illustrativt, det var mäktigt och det gick fort. Fartygen reste sig framför oss som en mindre vägg. Vi såg, hur de girade babord respektive styrbord en aning för att inte komma allt för nära. Och fotografen fotograferade för brinnande livet. Vi hörde mullret från de åtta snabbgående farkosterna och vi såg dem plöja rännor genom såväl det svaga diset som den lugna havsytan.

Plötsligt såg vi något, som inte fotografen såg. Plötsligt blev vi varse en problemställning. Plötsligt befarade vi, att det här kommer att gå åt pipan. Plötsligt förstod vi, att det här var för sent att åtgärda. Vi såg vad inte fotografen såg. Vi såg häckvågen. Vi såg monstervågen vräka in emot oss från de åtta torpedbåtarna.

Häckvågen "för helvete" skrek någon, då torpedbåtarna dundrade förbi oss på ömse sidor i nästan fyrtyo knop. Vi vrålade till fotografen och försökte överrösta dånet. Håll dig fast i räckets! Håll dig fast! Så stängde vi raskt dörrarna in till styrhytten, och sekunden därpå kom vågen. Hägerns stäv dök rakt ner mot djupet och fotografen framme i fören försvann i en enorm vattenkaskad. Så kom stäven upp igen och pekade ett tag halvvägs mot himlen och vi spanade i förtvivlan ut genom rutorna. Fanns han kvar ombord? Nej. Jo, han stod där. Han var kvar. Vad skönt, ropade någon. Fotografen höll sig krampaktigt i räckets. Han såg villrädig ut. Det guppade lite, sedan blev det helt lugnt igen.

Vi gick fram till honom och nickade beklagande. Han var våt som en nyligen sköljd disktrasa. Kamerorna hängde om halsen. Det droppade om dem. Det rann om honom. Han såg rädd och förtvivlad ut. Vi tog in honom i skansen och lånade ut torra kläder, försökte muntra upp honom och lyckades till slut vända bedrövelsen mot, att han upplevt en äventyrlig händelse, något att berätta för kommande barn och barnbarn. Vi hoppades för hans skull, att kamerorna var täta och att bilderna skulle bli bra. Efter en kopp kaffe fortsatte han sitt värv efter löften från oss att meddela faromomenten.

Carsten Peterson
Klubb Maritim i Oxelösund

En organisation, som varit föremål för ett stort antal utredningar, är den svenska militärmusiken. Marinens Musikkår har sedan återinträdet i Försvarmakten 1993 varit nedläggningshotad ett antal tillfällen men hittills alltid lyckats överleva till de flestas stora glädje. I några artiklar kommer musikkårens historia att skildras.

Marinens Musikkår – med anor från 1680-talet

Den 19 september 1685 marscherade ett antal amiralitetsmusikanter runt i Karlskrona för att på så sätt kungöra, att dagen efter skulle den högtidliga invigningen av Kungl Amiralitetskyrkan äga rum. Detta är det första tillfälle, som militärmusiker kunde spåras till Karlskrona. Men det är inte otroligt, att de funnits i staden från 1680. Militärmusik i organiserad form har funnits i Sverige sedan 1520-talet. Födelseåret för svensk militärmusik brukar anges till 1526. Då satte Gustav Vasa upp en livvakt om 26 drabanter och i vakten fanns två signalgivare – Felins pipare och Jacob trumbasla.

Åter till amiralitetsmusikanterna. Amiralitetsstaterna från början av 1700-talet upptar en pukslagare, en mästare och 13 skalmejblåsare. Den förste mästaren i Karlskrona hette Johan Otto och var av tysk börd. Skalmejblåsarna trakterade diskant- och altskalmejor och dulcian (en föregångare till fagotten).

När Karl XI besökte Karlskrona den 7 augusti 1692 i samband med amiral Gustav Sparres begravning i Amiralitetskyrkan, skriver kungen i sin dagbok:

Från musikläktaren utförde skalmejblåsarne och hautboisterna sorgemusik under anförande av sin mästare Johan Otto, medan kanonerna dundrade till avskedssalut för den gamle amiralen.

Ur Amiralitetets stat från 1685 finns följande musiker namngivna:

Otto Johan	Mästare
Boder Filip	Skalmejblåsare
Dufva Olof	Skalmejblåsare
Von Bwergen Kristian	Skalmejblåsare
Krampau Kristian	Skalmejblåsare

Från omkring 1715 svarade Volontärregementet i Karlskrona, sedan musikerna överförts dit från Amiralitetets stat. År 1718 fanns på regementet sex hautboister, en trumslagare och en pipare på staben samt nio pipare och 18 trumslagare på kompaniet.

Volontärregementet tillhörde flottan, men var organiserat som ett arméregemente. Även musikernas organisation påminde om arméns. I samband med överföringen till Volontärregementet byttes de gamla instrumenten ut mot oboer, fagotter och valthorn. Musikerna kom i rullorna att kallas musikanter.

Efter fransk förebild infördes i mitten av 1700-talet särskilda s.k. anförarbefattningar eller tambourmajorer. Dessa befattningar kom så småningom att kallas regimentstrumslagare, flaggtrumslagare, flottiljtrumslagare och hemvärnstrumslagare.

Omkring 1775 fanns två regementen med gemensam musikkår. Regimentstambour var 1773 Hindrich Berg, som kom från Värmland. Annars var det mycket vanligt att mästare och tambourmajorer hämtades från Tyskland. I Karlskrona verkade under 1700- och 1800-talen många tyska musiker. År 1791 hette regimentstambouren Olaus Thiman, även han värmlänning.

I september 1784 skulle musikkåren spela i samband med Gustav III:s besök. Han ville inte ha någon uppvaktning, men ändå stod musikkåren uppställd på torget tre nätter i rad i sådant ösregn, att den ”knappt längre kunde hålla ut”.

Den tidiga repertoaren bestod av marscher, som spelades vid ceremonier och parader samt danser, som spelades vid fester och tillställningar. Till detta kom kyrkomusik.

Olle Melin

Fortsättning nästa nummer

Amiralitetskyrkan tidigt 1700-tal

Ny överbefälhavare

Tidigare flygvapenchefen Micael Bydén är sedan den 1 oktober Sveriges nya överbefälhavare. Han efterträdde då Sverker Göransson, som haft befattningen sedan 2009.

General Micael Bydén är född 1964 i Gnarp i Hälsingland och han är utbildad stridspilot och har under sin karriär varit stationerad på olika platser i Sverige – men även i USA och i Afghanistan.

För några år sedan tillträdde han som flygvapeninpektör vid försvarshögkvarteret.

Befattningen som överbefälhavare inrättades i Försvarsmakten (tidigare Krigsmakten) i samband med andra världskriget och förste innehavare var general Olof Thörnell, som var ÖB mellan 1939 och 1944. Micael Bydén är den tolfte i ordningen på befattningen.

Olle Melin

Överbefälhavarna har rekryterats från olika försvarsgrenar och av de tolv har åtta kommit från armén, en från marinen och tre från flygvapnet.

Tidigare ÖB

Olof Thörnell 1939–1944

Helge Jung 1944–1951

Nils Swedlund 1951–1961

Torsten Rapp 1961–1970

Stig Synnergren 1970–1978

Lennart Ljung 1978–1986

Bengt Gustafsson 1986–1994

Owe Wiktorin 1994–2000

Johan Hederstedt 2000–2003

Håkan Syrén 2004–2009

Sverker Göransson 2009–2015

Riksårsmöte 2016

Planering av RIX 2016 har påbörjats av arrangörerna, Norrlandsföreningarna. Vi reser med Tallink Silja Line från Stockholm sönd 22 maj kl 1700 till Helsingfors. Vi är åter i Stockholm den 24 maj kl 09:30. Förhandlingar pågår för att få ett överkomligt pris för våra medlemmar.

F.n. finns bussanslutningar från Härnösand, Göteborg samt Karlstad. På rederiets hemsida

www.tallinksilja.se kan man finna det mesta om exempelvis bussanslutningar m.m. Vi återkommer i tidskriften på sedvanligt sätt, då våra förhandlingar avslutats, med priser program och anmälningsblankett. Vi hoppas på en god anslutning av våra medlemmar!

FM i Härnösand, Sundsvall och Östersund

Sveaborg från färjan

Helsingfors

Flottans seder och traditioner

Om flaggspel och stor flaggning, om gångbord och halvdäck och ekar som odlades för fartygsbygge och flottans historia och mycket mer finns att läsa i Magnus Haglunds intressanta bok "Flottans seder och traditioner". Boken famnar i stort hela tillvaron ombord och med ett språk som växlar mellan allvarstygnt och humoristiskt berättas om allt från bestraffningar till mässliv.

Författaren tar avstamp i sjöfartens betydelse för ett lands välstånd och utveckling och konstaterar, att såväl kofferdister som örlogsmän är nödvändiga. I bakgrundsbeskrivningen redovisas på ett översiktligt men ändå tillräckligt detaljerat vis fartygens utveckling över tiden från vikingaskeppen till våra moderna korvetter och ubåtar.

Salut

Parallellt med fartygens utveckling skapas traditioner och föds benämningar. Benämningar, seder och bruk ombord har ofta en mycket lång historia och de som lever kvar gör det därför att de alltjämt är relevanta. Vid övergången till den lätta flottan övergavs många gamla traditioner och nya skapades. Boken är mycket underhållande och dessutom lärorik i så motto, att det med största säkerhet finns något nytt för varje läsare.

"Flottans seder och traditioner" planeras utges under våren 2016 och rekommenderas varmt till läsning för Flottans Män.

Johan Forslund

hermes
REDOVISNING AB

Lars-Erik Nilsson

Auktoriserad Redovisningskonsult

Vi erbjuder hjälp med;

Bokföring, moms, lönehantering
bokslut, årsredovisning och deklaration

Box 33, 263 21 Höganäs mail: hermes.redovisning@telia.com
Tel 042-33 20 15 fax 042-34 19 16 mobil 070-339 12 99

Neptuni Ordens brudgåva

Neptuni Orden utdelar på sin Vinterhögtidsdag lördagen den 19 mars 2016 en penninggåva (15 000:-) såsom brudgåva, samt bidrag till utrustning och resa till "en frisk, dygdig och intelligent flicka i åldern 18-30 år, som står i begrepp att gifta sig och vars fader tjänat i Svenska Örlogsflottan".

Ansökningsblanketten, som skall vara insänd per post
före **2016-01-07**, erhålles från

Ordens kansli, Skeppsbron 10, 111 30 STOCKHOLM,
tel 08-20 15 34 • fax: 08-10 63 17 • epost: neptuniorden@telia.com

KORSORD

Vinster blir som vanligt produkter från Jonny Ekdahls sjömansarbeten.

Vinnare i denna omgång blev:

Charles Hillgren, Stockholm

Helge Hansson, Trelleborg

GRATTIS!

Korsord nr 4-2015 har som vanligt konstruerats av

Gustav Karlsson

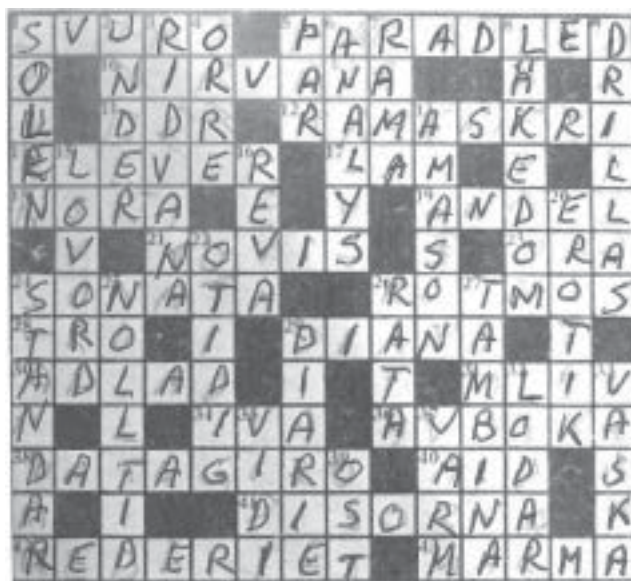
Senast den 31 januari 2016 vill jag ha Din lösning under adress:

Redaktören Flottans Män

Författarevägen 9

371 63 LYCKEBY

Lösning Korsord 3 2015

Korsord 4 2015

Vågräta ord

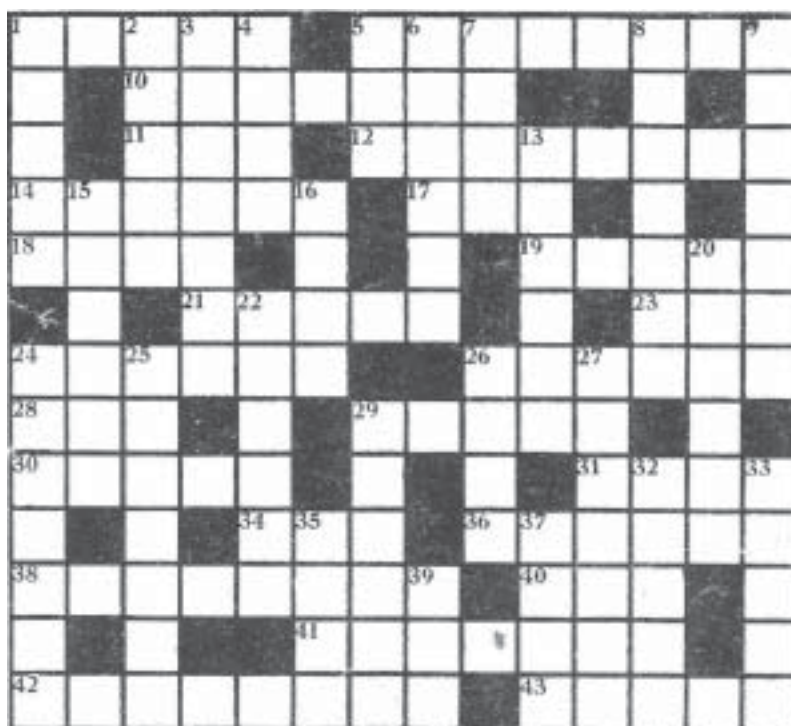
1. Sjösmällor.
5. Traditionell kronmat.
10. Spännande upplevelse.
11. Till blommor.
12. Lång matematisk kroklinje.
14. Inte raffinerad.
17. Latin: «Jag älskar».
18. Kanske störande ljud.
19. Tomt prat.
21. För fort. *
23. Litet primtal.
24. Morgonvåt.
26. Pilsnerpub.
28. Term i släktforskning..
29. Dal i en mo.
30. 1561 latinskt.
31. Sagokung.
34. Lövträd.
36. Sno snöre.
38. Österlandet.
40. Roddbåtskommando.
41. Besjäl.
42. Den som bad om en slant.
43. Finkvinnor.

13. Rörliga.
15. Besjungen riddare.
16. I schack eller golvspringa.
20. Norsk tungvattenort.
22. Flicknamn.
24. Assuan.
25. En vansinnig.
26. Kan bestämma vår väg.

27. Sammansluta.
29. Den guldrika staden.
32. Allén.
33. Försmår.
35. Amerikastjärna.
37. Arg
39. 179 med latinsiffror.

Lodräta ord

1. Doft från kök.
2. Gör björken vit.
3. Rar.
4. Färd.
5. Spisa. *
6. Skrämmande upplevelse.
7. Han snodde Tors hammare.
8. Byke, pack, slöder.
9. Bakåt på båt.

Soldaterinran i Karlskrona

Med jämna mellanrum avlöser olika GMU-omgångar varandra vid Sjöstridsskolan i Karlskrona. (GMU = Grundläggande Militär Utbildning). GMU-utbildningen är gemensam för hela Försvarmakten och genomförs vid landets olika förband.

Höstens omgång omfattade ett drygt 30-tal elever riktade mot Hemvärnet. Tio flickor fanns med i gruppen.

Traditionsenligt ägde en högtidlig Soldaterinran rum någon vecka efter inryckningen, där eleverna erinrades om sina rättigheter och skyldigheter, en tradition med anor från Gustav Vasas tid.

Ställföreträdande chefen för Sjöstridsskolan, kommandörkapten Per-Ola Johansson ledde ceremonin. Hemvärnets musikkår Blekinge spelade och amiralitetspredikant Birgitta Åman ledde korum.

Ett stort antal anhöriga till eleverna förgyllde ceremonin med sin närvaro.

En av eleverna, Theo Skansvik från Växjö, passade på att fylla 20 år dagen till ära och uppvaktades av familjen.

Olle Melin

Theo Skansvik från Växjö fyllde dagen till ära 20 år och uppvaktades av stora delar av familjen.

För det musikaliska inslaget stod Hemvärnets Musikkår Blekinge under ledning av Mats Landerman.

Foto Ulla Melin

Eleverna på plats i Kungl Amiralitetskyrkan

Speljakten

Speljakten

– ett projekt i Fredric Henric af Chapmans spår

I samband med att Marinmuseum firade modellkam-marens 250-års jubileum, donerade filosofie och tek-nologie doktor Ulf G Lindén 3 miljoner kronor till mu-seet. En del av donationen skulle användas till att byg-ga en fullskalereplik av en av modellerna i samlingen. Den aktuella modellen blev en speljakt, troligen kon-struerad av Chapman. En "spieljacht" från tyskan spielen - leka, var en nöjesbåt. Några ritningar har inte återfunnits, men modellens detaljrikedom visar, att det med stor sannolikhet kan ha varit en arbetsmodell.

Efter uppmätning av Kockums har det visat sig, att modellen stämmer väl överens med Yacht nr. 9 i Chapmans Architectura Navalis Mercatoria.

I mars 2003 påbörjade Bernt Larsson i Liatorp, uppsågning av ämnena till Speljaktens köl och stävar. Virket kommer från Ravlunda i Skåne och dels från Blekinge. I april 2003 var köl och stäv sammanfogade och det var dags att "väga in" reset, vilket genomför-des i Slup- och Barkasskjulet på Stumholmen

Marinmuseets nya organisation och målsättning att inte arbeta med repliker innebar, att arbetet stoppades 2004 och sponsorerna avbröt samarbetet. Bygget låg stilla fram till 2012, då Marinmusei vänner köpte skrovet för 100 kr.

Varvshistoriska föreningen i Karlskrona erbjöd sig att färdigställa projektet, med målsättning att kunna vi-sas på land. Skrovet transporterades till Lindholmen sommaren 2012 och placerades under tak i Slitaget.

Under hösten 2015 har Speljakten flyttats in till Wasaskjul under mycket vända och planering pågår för att under 2-3 år färdigställa Speljakten, med följande strategi:

- Mäta upp samtliga delar, för att kunna ta fram lämpligt virke
- Malla upp samtliga delar inför uppsågning, som skall vara klart under våren 2015
- Därefter påbörjas motering av hytt och däck
- Rigg skall tas fram och resas, när skrovet är helt klart. Rigg och peke måste anpassas till utrymmet i Wasaskjul.

De, som kommer att slutföra projektet är volontärer i Varvshistoprika föreningen i Karlskrona

Pelle Ståhl

Foto Bo Lindahl och Olle Melin

Marinmuseums modell av Chapmans speljakt

Volontärer som ska fullfölja projektet. Från vänster Gösta Ekvall, Torkel Holmgren och Bo Petersson

Projektledaren Pelle Ståhl till höger och föreningens alltiallo Bo Lindahl

Stora problem att få in speljakten i Wasaskjul – men det gick till sist

Några minnen från tjänstgöring på torpedbåt typ Spica

Jag tjänstgjorde ombord i T126 Virgo 1971.

Under vår slutmanöver, KFÖ, i slutet av augusti eller början på september for vi runt i Ålandshav. Allt fungerade bra i maskin, förutom att vi ständigt fick byta ett membran i någon av dom tre huvudturbinernas, FRD (Huvudturbin: Bristol Siddeley - Rolls Royce, Proteus, gasturbin. FRD: flödesreglerdon).

Vi utgjorde rote med T125 Vega och ingick i en jagarflottilj med HMS Småland som flottiljledare.

Virgo var väl inte direkt ett "happy ship", men vi tyckte om båten och försökte vårda henne.

Som "maskinrumsbefälhavare" fick man lirka och trixa. Allt var inte "optimerat". Som hjälpkärror hade vi två stycken gasturbiner, fabrikat Rover om endast 90 hkr, men ett mycket högt varvtal. Jag tror det var 90 000 rpm. Dessa små leksaker fick man vara försiktig med. De drev varsin liten ASEA generator. Vi hade redan vid maskinskolan på Berga fått lära oss, att den totala effekten inte räckte till för att driva alla förbrukare och apparater samtidigt på fartyget. Om man t.ex. skulle köra med kanonen, fick vi i maskincentralen ringa byssan och meddela kockarna, att vi måste bryta försörjningen till spisen. Hopkoppling (fasning) av dom båda generatorerna skedde för hand och måste utföras med omsorg och noggrannhet. Om man utförde detta moment slarvigt och felaktigt, small det till. Och skulle man råka "fasa bom", så var detta förödande. Antingen havererade generatortorn eller turbinen. Vi vårdade våra ömtåliga engelska leksaker. (Rover är ju ett engelskt bolag). En dag mitt under brinnande KFÖ havererade ändå en av våra "Rovrar". Ett turbinblad lossnade och flög ut i maskinrummet. Det gick rakt igenom en blyackumulator (alltså ett lastbilsbatteri). Vår position visste vi i maskin, som brukligt,

inte något om. Jag vet bara, att vi hamnade vid kaj i Öregrund och vid en idyllisk träkaj. MTB-divisionen var också baserad här med sin basorganisation och med tankvagnar med 87 oktanig flygbensin för sina häftiga, W16 Isotta- flygmotorer.

En ny Rover kom med lastbil från Muskö. Nu var det KFÖ. Inga trevliga gubbar från FMV i Eskilstuna kom och hjälpte till och inga "besserwissrar" från Muskö visade sig. Detta skulle vi fixa själva. Det blev ett helt dygns skruvande, baxande, uppriktande, o.s.v. Vid detta tillfälle var det första gången, jag såg F.C. nere i maskin och han var ovanligt ödmjuk. Han ville kontrollera, när han kunde förvänta sig att ansluta till flottiljen. MTB-divisionen hade avgått. Hamnen var öde och stilla.

Äntligen var allt klart. Det blev start, provkörning o.s.v. Det var mörk augustinatt före avgång. Först intogs en välbehövlig middag för hela besättningen. Ingen var kvar i maskin, allt rullade ju på nu. Inte heller fanns det någon vakt vid landgång i denna stillsamma kväll. Chieften var nöjd med vårt jobb, så han lät oss äta i lugn och ro. Han meddelade t.o.m., att han skulle gå ner och förbereda för uppstart och avgång. (en Spica-båt skulle kunna starta upp på 15 minuter).

När jag mätt och belåten gick upp från manskapsmässen via kappen mittskepps för att över däck gå in i brygghuset och ner i maskincentralen och ta över uppstarten, såg jag, att hela aktern var upplyst. Jag sprang mot brygghuset och fick klart för mig, att det sprakade och brann i träkajen. Jag fattade instinktivt ordertelefonen innanför ingången till brygghuset och ropade: "Elden är lös på kajen, vatten på däck!". (Jag tror det var helt enligt instruktionsboken). Nu small det till och det blev

T126 Virgo och T125 Vega på Gålö

Paradstationer vid flottbesök i Hamburg

svart och jag låg på durken. Chieften, som var ensam i maskincentralen, hade startat den kraftiga brandpumpen. Generatorerna var inte sammanfasade, utan "trippade" och dog. Hela fartyget mörklades. Jag hade samtidigt blivit nersprungen av F.C. Han hade valt att äta middag i sin hytt i bryggghuset. Både FC och jag låg och kravlade på durken. F.C. sade, "för helvete Lundvall, flygbensinen". Han trodde, att flygbensinen hade flugit i luften. Vad, som hade hänt, var, att vi under ett dygns tid med vår friska Rover hade värmt upp trävirket i kajen, så att det nu hade börjat brinna. Brandstyrkan fick fram slangar, kopplade och stod snart beredda att spruta i mörkret. Jag kvicknade till och kröp ner för lejderen till MC för att hjälpa chieften att få igång först en Rover och sedan den andra för att därefter sakta och noggrant fasa ihop båda generatorerna. Först därefter skulle vi kunna starta brandpumpen. Alla följde sina inlärd instruktioner. Men en person gick utanför ramarna. Vår maskinuppbördsman, en stamanställd högbåtsman, kom lugnt konkande på två stora eldsläckare. En på varje axel och gick ut på akterdäck. Först tömde han den ena. Elden minskade

och när den andra var tömd, blev det bara vattenånga och dimma. Samtidigt tändes återigen fartygets däcksbelysning.

Sammanfattning: Spica-båtarna betraktades som slagkraftiga och moderna enheter. Men ingenting är starkare än den svagaste länken i en konstruktion. Rykten säger, att de underdimensionerade Rovrarna var en eftergift för politiska motköpsaffärer med England. Politiker skall inte lägga sig i teknikinköp. Och vad gäller brandbekämpning med handeldsläckare, kan en person med lång erfarenhet ha större möjlighet att gå utanför givna ramar!

Skeppsnummer 22, furir *Bertil Lundvall*, medlem i Flottans Män Ängelholm.

P.S. Divisionsingenjören ifrågasatte om maskinfuriren hade felmonterat membranerna till FRD. . Efter senare teknisk analys visade det sig, att reservmembranerna till FRD var tillverkade i felaktigt material. DS

In memoriam

Lars Sellgren
1934-12-26 – 2015-09-08

Lars växte upp i sågverkssamhället Köpmanholmen och efter skolan började Lars att arbeta vid timmersorteringen vid sågen. Han ansökte 1951 som befälselev till Karlskrona Örlogsskolor och utbildades vid Marinens intendentur-skola till kock och hovmästare med fortsatt befattningsutbildning ombord. Efter befattningsutbildningen följde olika sjökommenderingar som skeppskock, köksmästare, hovmästare på bland annat på minfartyg, jagare och isbrytare.

1964 började Lars sitt nya arbete som rekryteringsofficer vid Marinkommandot i Härnösand (MKN). Några år före pensioneringen tjänstgjorde Lars som intendent på en av *HMS Carlskronas* långresor och nyss hemkommen från värmen, gav han sig ut i kylan som intendent på isbrytaren *Ymer*, för att sedan avsluta sin tjänstgöring vid MKN 1993-01-01.

Från 1972 tillhörde Lars FM Sundsvall och 1990 bildade han tillsammans med Harald Häggström och några fler, FM Härnösand, där han blev kassör för att senare bli ordförande i föreningen, vilket han var ända till sin bortgång. Lars hade även en stor del av sitt hjärta i Sjövarnarskåren och tjänstgjorde under många år som kommandant vid Lungölägret. Lars var även med i ett antal olika föreningar i Härnösand och han var en verklig föreningsmänniska, därför saknad av många.

Närmast anhöriga är hustrun Birgitta, barn, barnbarn och barnbarnsbarn med familjer samt en broder med familj.

Vårt liv är en vindfläkt en saga en dröm
en droppe som faller i tidernas ström
Den skimrar i regnbågens färg en minut
brister och faller och drömmen är slut
Nils Ferlin

Kamraterna Flottans Män Härnösand

50 år sedan de tjänstgjorde på jagaren Uppland

För 50 år sedan seglade 231 sjömän under ett år på jagaren *Uppland*. Av dessa hade dåvarande radarmatrosen Enzo Pettersson från Glumslöv i Skåne lyckats få fram namn och adress till 95 och av dessa kom ett femtiotal till Karlskrona den 19 september för att fira 50-årsjubileum.

Fartygschef för 50 år sedan var Jarl Ellsén och sekond Göran Linton.

Uppland betraktades som ett *Happy Ship*, men trots detta fick man tillbringa den första tiden ombord liggande i Oscarsdockan på Karlskronavarvet efter en grundstötning.

Återseendets glädje var stor och det tog inte lång tid, förrän man kände igen varandra både till röst och utseende. Man ordnade också snart små grupper kopplade till de olika funktioner, man bemannade ombord.

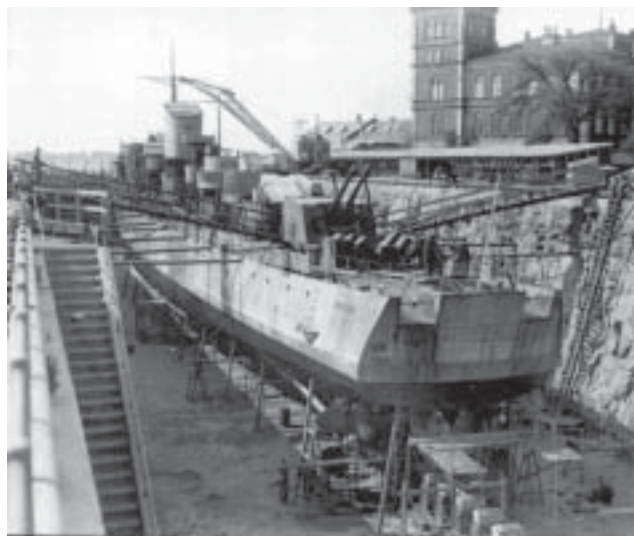
Dagen inleddes med en bussrundtur, där gruppen bl.a. fick tillstånd att besöka Oscarsdockan, där ju äventyret började en gång. Inne på varvsområdet berättade undertecknad som guide också om missödet, när fartyget sjösattes 1946 och hon fastnade på stapelbädden och låg där under några dygn, innan hon kunde lossdras. Skälet till malören var enligt varvsarbetarna, att hon inte tålde fokt. Namngivare var nämligen dåvarande försvarsministern Allan Voigt (uttalas Fokt).

Efter rundturen var det

dags för Marinmuseum och där berättade dåvarande maskinisten Bengt- Ivar Magnevall, (BIM) om fartygets fortsatta öden och äventyr.

Dagen till ära avnjöts sjömansbiff och efter måltiden var det dags att skiljas och återvända hem åtskilliga minnen rikare. I samband med besöket vid Marinmuseum gjordes en insamling riktad till Föreningen Marinmusei Vänner och denna inbringade hela 1 400 kronor.

Olle Melin

Jagaren *Uppland* i Oscarsdockan 1948. Örlogsvarvets arkiv

Gruppen samlad utanför Marinmuseum. Foto Olle Melin

Sjömätningshistorier

När jag läste den utmärkta artikeln i Flottans Mån 4 2013, var det som en hälsning från mitt förflutna som sjömätare. Då artikeln inte hade så många uppgifter om arbetet och utbildningen, vill jag gärna berätta om några hågkomster i sammanhanget.

Om man skall börja från början, kom jag som 24 åring att bli antagen som elev på nautiska sektionen vid Sjöfartsstyrelsens Sjökartebyrå på Skeppsholmen i Stockholm den 22 november 1957. Vägen dit hade gått efter några år till sjöss i olika fartyg, avlagd sjökapstens- och reservofficers examen i Stockholm (minör och attackdykare) och lotsutbildning vid Mellersta lotsdistriktet med placering vid Sandhamns lotsplats. Men sjölivet lockade och det blev tungdykarutbildning och tjänst som bärgningsbefäl ombord i landets största bärgnings- och dykeribolag, Neptun. Jag fick arbeta med högsjöbogsering och spännande bärgningar av havererade fartyg.

Jag trivdes bra med att vara till sjöss, men kände, att om jag någon gång i framtiden skulle bilda familj, så var sjölivet inte tillräckligt lockande. Som lots var man mera hemma, men då det allmänt talades om kraftiga ändringar i Sjöfartsverket gällande nerläggning av lotsplatser och inskränkningar av fasta tjänster, så gällde det att skaffa erfarenhet och meriter, som passade Sjöfartsverket. Då var erfarenhet i sjömätning ett bra alternativ för att komma ifråga som sökande.

Sjöfartsstyrelsen Sjökartebyrå anordnade hösten 1957 en liten skolklass i sjömätning med kartografi, hydrografi och textning m.m. som skolämnen i det vackra men ålderdomliga "Sjömätarhuset" på Skeppsholmen. All sjömätarplanering, kartbearbetning och tryckning av sjökort gjordes i huset. Vi elever, som bestod av några examinerade sjökapteners tillsammans med fast anställda från flottan, fick under sakkunnig ledning lära oss mäta, rita, texta och det var inte alltid lätt att med valna händer forma vackra siffror och text på papperssjökorten.

Sjömätningen runt Sveriges kuster var då inte särskilt heltäckande och fartygen i Östersjön blev allt större och fordrade bättre kartor, liksom att fanns behov från hamnar, som ville ha bättre undersökta farleder och ankarsplatser för sin trafik.

Efter utbildningens slut på våren 1958 fördelades vi elever på sjömätningfartygen. Det var civila fartyg, men de gick under örlogsflagg och de flesta i besättningarna kom från flottan och arbetade i uniform.

Med fänriks grad hamnade jag på gamla *Johan Nordenankar*, byggd 1924, som de här året sysslade med militärsjömätning det vill säga mätte de hemliga farlederna, gjorda för flottan. Till fartyget hörde också fyra mätbåtar. Det var fem tons halvöppna motorbåtar försedda med ekolod och ibland mycket motsträviga moto-

rer. Besättningen på motorbåtarna brukade vara en sjömätare och tre värnpliktiga.

Rutinen för dagligt arbete var, att mätaren informerades av fartygschefen dagen innan, var man skulle mäta och hur. Grundkartor delades ut och ofta kunde ett ledjobb ta flera dagar, ja ibland ännu längre tid i anspråk. Innan den egentliga sjömätningen började hade området inom synhåll försetts med signaler på fasta land för positionsbestämningar med användande av kvintant, ett vinkelmätningssinstrument. Så bar det av vid sextiden på morgonen nästa dag och det gällde då att all materiel var ilastad i motorbåten, det vill säga mat för dagen, vålar (flytkroppar, linor, ankare) för utmärkning av lodrutor samt 1000 andra ting. Det gällde att allt detta fanns med ombord på mätbåten, för ibland tog det en timma eller två, innan man kom fram till mätområdet. Var något glömt, var det "katastrof" och jag kunde påräkna "bassning" av chefen. Ofta jobbade två mätbåtar samman, där en var vålbåt, som lade ut rutorna, (ett avgränsat vattenområde kringgärdat av positionsbestämda bojar) och därefter överlämnade ett rutprotokoll till den andra båten, som sedan gick fram och åter, tills området var grundligt undersökt, både med ekolod och handlod. Hittades det då några grundklackar, som var intressanta, blev det extra undersökning. Hela tiden var alla i båtarna hårt engagerade, det hivades vålankare och lades ut vålar, vinklades och ritades i ett mördande tempo. Ekoloden var inte så särskilt tillförlitliga. De skulle rita bottenkurvorna på ett kemiskt papper, som ibland trasslade sig ordentligt. Styrraren skulle tvinga båten att ligga helt stilla vid vålarna, så att mätaren kunde med sin kvintant bestämma en noggrann position. Det säger sig självt, att det ibland var väldigt svårt med positioneringen i hård vind och sjö. Sjömätarbåtarna hade dock ett förnämligt roder, kitchenroderet, som kunde vinkla propellerströmmen i önskad riktning. När man väl behärskade det ovanliga roderet, kunde en skicklig rorsman både backa, köra framåt och svänga åt alla håll på nolltid.

När det var vackert väder, var det en fröjd att ligga ute på sjön och mäta. Vi fyra grabbar brukande fika under gång, men när tid gavs så lade vi till vid någon kobbe och gick lös på proviantlådan, som kocken skickat med. I min båt hade vi ett par skärgårdspojkar och de drygade alltid ut maten med fiske och annat. En diskuterad maträtt ombord bestod av pannkaka på måsagg. Den rätten gillades inte av alla, men då vi alltid var hungriga, så gick den alltid åt! Vid 17-tiden på kvällen såg vi till att vara återkomna till moderfartyget, som ofta låg uppankrat i någon stilla vik. All utrustning utom bojar och ankare kånkades tillbaka ombord på *Johan Nordenankar*. Man ersatte söndrig materiel och båtarna bunkrades med bränsle och vatten. Sedan gällde det att kvickt vaska sig

Ran

och klä om i snygg uniform för gemensam middag ombord. Det var alltid litet högtidligt i mässen efter en arbetsdag. Fartygschefen förhörde sig artigt om, hur arbetet med lodningen framskridit, gav råda råd och gav ibland sitt missnöje tillkänna, då någon gjort något felaktigt.

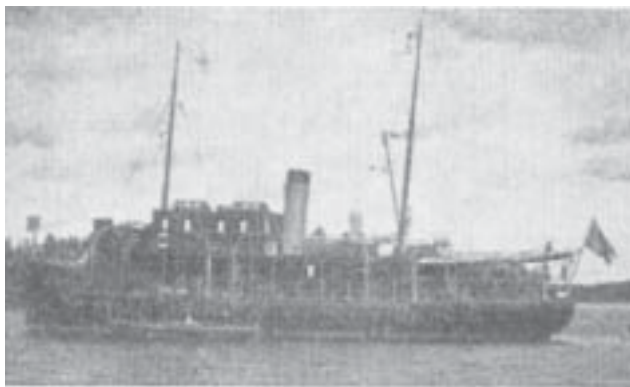
Men arbetsdagen för en sjömätare var inte slut efter middagen. På varje sjömätarfartyg fanns en ritsal i närheten av kommandobryggan. Dästa och trötta efter middagen samlades mätarna där för att gå genom och införa för hand dagens mätresultat i grundkartorna. Ibland fanns en civil kartograf närvarande, som hjälpte oss, om det blev något oklart på kartorna. När ritjobbet var klart, dök chefen upp och gav order om nästa dags mätningar. Först därefter fick vi ta ledigt och gå till kojs.

Så gick hela sommaren och jag trivdes förträffligt. Trots arbetsbördan blev det tillfällen att ta sig iland och dansa med de söta flickorna. Sjömätarfartygen med alla sina käcka grabbar ombord, var omåttligt populära och var det inte dans, så ordnades det! De flesta ombord var ju ungdomar, som gärna sökte kontakt. Sommarförälskelser uppstod och en del kanske inte varade så länge. Jag kunde dock konstatera, att flera av sjömätargästarna fick stadigt sällskap på öarna, som resulterade i förlovingar och goda äktenskap. På hösten, i allmänhet i oktober, tog sjömätarsommaren slut och mätarna skingrades och båtarna lades upp runt Skeppsholmen eller vid Rosenvik på Djurgården.

Jag hade tur och fick arbete på Sjökartebyrån under några vintrar med sjökartearbete. Det var då spännande att följa den urgamla proceduren för sjökortstillverkning. Det började med lodningsresultaten som underlag till en grundkarta på papper, uppspänt på stora träskivor. Papper krymper och utvidgas hela tiden beroende på luftfuktighet m.m. och därför var varje karta försedd med en uppgifter om kartans exakta yttermått. Dessa mått kontrollerades kontinuerligt för att undvika, att kartan visade felaktiga positioner för grund etc. Därefter överförde skickliga gravörer alla kartuppgifterna, spegelvända, till

Gustaf af Klint

Johan Nordenankar

en kopparplåt, som sedan används vid tryckningen av sjökorten. Sjökortet trycktes eller rättades varje år och ett särskilt publicerat häfte, UFS, (Underrättelser för sjöfarande) skickades till rederier och fartyg. UFS var många navigatörers mardröm, när det nästan varje vecka kom med nya uppgifter, som skulle för hand införas i fartygens ibland stora sjökortsinnehav, allt för en säker navigering.

Det var en härlig samling "gamla" sjömän, som verkade i sjökartehuset på Skeppsholmen och de kunde till kaffet berätta hiskeliga sjömätarhistorier. Det kunde vara om grund, som förflyttat sig själva, öar som försvunnit och mysterier, som inte lämpar sig att beskriva. Vi blev alla mycket goda kamrater och många har jag kontakt med ännu i dag.

1959 kom jag till HMS *Ran* som bland annat den sommaren lodade hela sjövägen från Södertälje till Mälarens innersta vik. Mätargänget bestod av fartygschefen, kapten Bertel Örnborn, löjtnanten Lars Elehn, lotssonen och lotsen Ove Hagström från Landsort och undertecknad. Där arbetade vi med parallellodning med flera båtar, som jämsides "scannade" av leden i högsta båtfart, 7 till 8 knop. I ledarbåten arbetade tre mätare med att oupphörligen ta sidovinklar för positioneringen och en mätare satte ut positionen i grundkartan i skydd av båtens lilla kapp. Det roligaste jobbet då hade den båt, som innan lodningen gick ut och byggde märken, klart synliga föremål att användas vid vinklingen. Märkena kunde bestå av gamla trädgårdsstolar, träspiror med en handduk eller ett par gamla kalsonger i toppen o.s.v. Det gällde för märkesbåten att alltid ligga före mätbåtarna, lämna över kartor, där märken fanns inritade och när mätflottan hade passerat, plocka ner allt samman igen.

Fartygsreparationer och intagande av förråd skedde för det mesta vid Rosenvik, Sjöfartsverkets lilla hamn på Djurgården.

Mälarledslodningen kom att bli en hektisk tid. Mätningarna började nord Södertälje och så småningom hade vi mätt lederna till Köping och Västerås. Det fina med Mälarlodningen var, att veckoslutspermissionerna blev i

närheten av Stockholm, vilket betydde, att jag kunde få komma hem ibland.

Min sista sjömätarsommar kom att bli som löjtnant och 1.officer på *HMS Gustav af Klint* med kapten Bertel Örnborn som chef. De andra sjömätarna var Ove Hagström och Bosse Holtman, som jag också träffat tidigare. Vi blev ett gott sammansvetsat gäng på "*Klint*" med sin stora besättning. Nu hade vi inte längre de tunga 5-tonsbåtarna som mätbåtar utan snabba plastbåtar för parallellodningen. *Klint* var ett sjödugligt fartyg, men motorbåtarna klarade inte av för grov sjö, när vi mätte ute i havet i Norra Östersjön. Många gånger fick vi mycket hastigt hissa upp motorbåtarna i våra dävertar för att rädda båtarna från haveri och vid vissa tillfällen fick båtstyrarna radioorder att helt enkelt ta sig mot närmaste land för att få skydd. Bra radiokommunikation, bättre ekolodsutrustning än under tidigare år och mycket duktiga värnpliktiga i båtarna gjorde, att vi aldrig råkade ut för några större haverier eller driftstopp. Som vakthavande officer på bryggan var det ett tålamodsprövande arbete med att starta upp en kratta med 4-5 sidobåtar. Besättningarna i motorbåtarna skulle vara på plats med motorerna igång, ekoloden trimmade och hela "kakan av båtar" skulle sakta inta utgångsposition för lodningen. Allt skulle ske parallellt med *Klint*, på vars brygga navigeringen och positioneringen sköttes. Lodningen skedde då inte med sikte av land, utan för Ortsbestämningen används deccasystemet, radiosignaler, hyperblar, utskickade från fasta radiofyrar i land som kunde avläsas ombord och prickas in på speciella deccasjökort. När hyperblarna skar varann i nittiogradersvinklar, blev det noggranna positioner, men så var inte alltid fallet.. Ibland var dock fyrarna inte så bra placerade för våra mätningar, så resultatet blev något sämre inom vissa sjöområden. Men det ansågs med hänsyn till de stora djupen, att noggrannheten var tillräcklig. Om havsbotten på något område indikerade grundanledningar, blev de positionerna bättre undersökta.

"Kratten" (de lodande båtarna) skulle följa med ledarfartyget med rätt avstånd och fart. Krånglade någon båt-motor eller blev det fel på ett ekolod, så fick hela operationen avbrytas och felen åtgärdas, innan man kunde komma igång igen. På eftersommarn var vi dock experter och lodningen gick som en dans. Vid lodningen utanför Luleå var jag t.f. fartygschef under fartygschefens semester. Det var ju aldrig någon natt däruppe i norr och vi hade fått i uppdrag att göra ett visst antal mil lodningar i veckan. Då det var vackert väder och pojkarna var på hugget, så frågade jag regelvidrigt, om de vill jobba under de vackra nätterna och på så sätt få en litet längre permission i Luleå. Det gick alla med på och så lodades det dag och natt. Det var en upplevelse, jag aldrig och säkert inte de andra i besättningen glömmer! Lodningen gick som på räls och tidigt en torsdagsmiddag löpte vi in till Luleå och förtöjde. Alla utom vakten fick några dagars ledigt och glädjen stod högt i tak. Det redovisade mätresultatet överträffade med råge det beräknade. Hela den

historien berättade vi aldrig för höga vederbörande. Mätresultaten fick tala för sig själva.

En höjdpunkt för alla sjömätarna det året kom att bli ett utlandsbesök. Genom respektive svenska och finska myndigheters försorg hade ett sjömätarmöte ordnats i finska staden Uleåborg. Det var en vacker syn då *HMS Gustaf af Klint* som ledarfartyg för en hel karavan av sjömätningarfartyg från båda länderna gick genom den vackra Uleåborgsskärgården i paradordning. Vi blev mottagna med "hurra, skjut och blås" och det blev ett hejdundrande party för alla ombord på *Klint*. Skandalpressen har ju i alla tider talat om att det festas mycket ombord på svenska fartyg vid utlandsbesök, men det kan jag eftertryckligen dementera, åtminstone vad gäller sjömätarfartygen. Vi skulle i alla fall bjuda på något "starkt" under mottagningen, men det visade sig, att vi hade inga förråd i den vägen ombord. Förresten, när skulle vi haft tid att konsumera sådana varor? I vilket fall som helst, så inhandlades det sköldpaddssoppa på burk. Vi hade inga större kärl i mässen, så stora diskbaljan i galvaniserad plåt, noggrant rengjord för dagen, fick duga som skål på mässbordet. Det kom otroligt många prominenta gäster från land och snart så sinade det i "baljan". Efter krigsråd så skickades en man till ett närbeläget handelsfartyg och där var man villig att snabbt sälja några flaskor av okänd spritsort. Vi blandade flaskinnehållet med resterna av sköldpaddssoppan och litet vatten. Det smakade skumt, men styrkan var det inget fel på. De finska myndighetspersonerna och övriga gäster fullkomligt kastade i sig innehållet och snart kom det önskemål om mera "balja". Det gick dock inte att åstadkomma. Många år senare träffade jag några, som gästade *Klint* vid tillfället och de prisade högljutt innehållet i "baljan" och ville få receptet på drycken! Det var ju dock en "sjömanshemlighet", så nu är det bara vi och läsarna, som vet hur det gick till!

Avmönstring i Stockholm ordnades om vanligt och jag återgick till det civila. Min livssituation hade då ändrats. Jag var kär i en flicka, som jag träffat på en skärgårdssö och mina planer som kringflackande lots rimmade inte så bra med ett framtida hemliv. Jag sökte jobb i flera hamnar i Sverige. Och det gick bra, jag fick tjänsten som hamnkapten i Ronneby, en underbar liten stad. Men det är ju en helt annan historia.

Sjömätarlivet blev ju också snart förändrat med helt ny teknik. Elektronik, GPS, flygspaning och datorer. Jag tyckte, att det inte fanns så mycket kvar av den gamla sjömätarcharmen med friluftslivet i de öppna motorbåtarna. Men jag är tacksam och glad, att jag fick vara med och segla på sjömätningarfartygen, se den underbara svenska kusten och träffa alla de fantastiska sjömännen, som bemannade fartygen i kronans kläder.

Ulf Holm
numera 80-årig "havspensionär" i Nynäshamn

Lokalföreningarna informerar Region Nord

Sundsvall

Sommaren har väl lämnat oss för den här gången. Som en sista utflykt denna säsong hade FM Härnösand kallat till regionmöte den 30 augusti. Hemsö fästning stod på programmet. Denna dag började i ett alldeles strålade väder, sol, blå himmel och absolut vindstilla. Vad mer kan man begära.

Efter bilfärd och därefter vidare transport på färja var vi framme vid resmålet. FM-ordförande Lars Sellgren hälsade oss varmt välkomna till berget. Här efter bjöds vi på lättare förtäring, vilket visade sig vara korv och bröd med tillbehör. Det satt alldeles perfekt vid 11-snåret.

Det blev en bra guidning inne i berget. Här fick vi se allt, pjäser, förläggning, kök, sjuksalar m.m. Mycket intressant och särskilt för de, som aldrig varit i närheten av dessa saker tidigare. Speciellt fäste jag mig vid den gamla kiosken med alla dess olika tabletter och chokladaskar, som man minns från sin barndom. Efter visningen bjöds vi på lunch i den vackra miljön högt uppe på berget. Alla var nöjda och belåtna, när vi så småningom åter kom till hemorten efter en fin dag tillsammans med vänner och från en svunnen tidsepok. Varmt tack till FM-Härnösand för bra arrangemang.

Flottans Män och region Nord i synnerhet har drabbats av stor sorg. FM-ordföranden i Härnösand, vår mångårige kamrat, Lars Sellgren, har hastigt avlidit efter en tids sjukdom. Detta inträffade knappt en vecka efter träffen på Hemsö fästning. Vid begravningen deltog vår hedersmedlem, Harald Häggström, och undertecknad i det fina och stilfulla avskedet efter en gammal vän. Saknaden efter Lars är stor och vi minns honom med tacksamhet.

Besök på Hemsö fästning

Den 25 september var det dags för hösträff med film och fina bilder från Svalbard och Spetsbergen. Maskinchef Christer Jendren på fartyget *Malmö*, berättade intressant om den turistverksamhet, som pågår i dessa nordliga farvatten. En resa med turister pågår cirka 7-10 dagar med strandhugg på olika platser mellan bergen och fjordarna. Det förekommer också, att oförsiktiga turister råkar ut för arga isbjörnar, där olyckan kan vara framme.

En resa kostar 50 till 60 000 kronor och bland passagerarna är många japaner. Efter föredraget var det dags för våra sedvanliga rutiner med SOS, ärtsoppa och övriga tillbehör. Allt förflöt i god stämning under ledning av Bertil Westerlund, som ledde sången med bravur. Prat om gamla tider förekom som vanligt kvällen lång. Ett fint lotteri avslutade denna träff.

Alla medlemmar i Sundsvall tillönskar samtliga Flottans Män landet runt en God Jul och ett Gott Nytt år 2016.

Gert Malmqvist

Region Mitt

Norrköping

Inga speciella aktiviteter var inplanerade under sommaren, men en berömvärd gärning har utförts av en arbetsgrupp med Evert Elgefjord som härförare. Arbetet har gett utemiljön kring Marinlokalen en ansiktslyftning genom uppfrysning av trädgårdsytorna, men även rengöring och målning av parkens utställningsobjekt och tvättning av flaggstängerna.

Enligt Evert var alla i arbetsgruppen mycket nöjda med den nya gräsklipparen och hur den snabbt ordnades fram, efter att behov hade uppstått. Han vill dessutom framhålla värdet i FM-kamraten Sten-Åke Johanssons insats att välvilligt ställa utrustning till förfogande.

Framtiden för föreningens lokaler är fortfarande osvis. En avgörande fråga i sammanhanget är, vilken omfattning de markföreningar har, som är en kvarleva från gasverkets tidigare verksamhet. Det kan gå så långt, att det blir en totalsanering, med rivning av befintliga byggnader.

Höstprogrammet inleddes den 12 augusti med en måltidsträff, där det dukades fram rostbiff och potatissallad. Ingen underhållning var beställd, men vid samlingen efter middagen bjöd ordförande Hillgren på en stunds medlemsinformation, där han bland annat berättade om förestående regionmöte och femkamp. Han efterhörde intresse för aktiv medverkan i föreningens åtaganden som arrangör av denna regionträff.

Onsdag den 16 september var det dags för de aviserade aktiviteterna och upptakten var förmiddagens regionmöte i Marinlokalens Kajuta. Sex av de åtta föreningarna i Region Mitt var representerade vid mötet, som leddes av värdföreningens ordförande och fram till lunch dryftades ett antal frågor av gemensamt intresse. Sedan mötet avslutats, samlades alla uppe i matsalen för att avnjuta den lunch, som en grupp FM-kamrater och Skeppsdockor hade dukat fram.

Efter att det varit några regntunga höstdagar, gynnades regionträffen av ett ganska varmt och soligt väder. Inte minst viktigt var detta för den traditionella femkamp, som direkt efter lunchen drog igång ute i parken. Sju tremannalag ställde upp och tävlingsgrenarna som ingick var luftgevär, darts, golf, kasttåg och tipsfrågor.

Det krävdes skiljefråga för att avgöra den jämna kampen, där Västerås slutligen stod som segrande lag och därmed tog hem vandringspriset för gott. Den på mållinjen snubblande tvåan var Nynäshamnslaget och precis som vid förra årets femkamp på Gotland, var det ett Norrköpingslag, som kammade hem tredjeplatsen. Vid prisutdelningen fick alla närvarande föreningar ta

Parkens utställningssida.

emot en liten minnesgåva. Drabbningsplats för nästa års femkamp blir sannolikt den idylliska Notholmen sydost Järna, där arrangörsföreningen Södertälje har sina lokaler.

Den här dagen var tillika dagen för ordinarie månadsträff och till den var även de hitresta Mitt-kamraterna välkomna. Ganska många hade hörsammat detta och sammantaget blev det 70 personer, som bänkade sig i matsalen, där kvällens kocklag serverade en klassisk ärtmiddag. Efter denna välsmakande måltid bjöds det på en stunds själslig spis i Kajutan en trappa ner. Det var sportradiokommentatorn Mats Strandberg, som underhöll med referat och uppskattade imitationer av sina radiokollegor och andra kända profiler.

I samband med kulturnatten lördag den 26 september, hölls det som vanligt öppet hus under några eftermiddagstimmar. Det var ett 40-tal vetgiriga och till synes nöjda besökare, varav några visade intresse att söka medlemskap, som blev guidade i den örlogspräglade miljön såväl inne som ute och även bjöds på fika. I år fanns ett inlägg med information om detta, på den öppna Facebookgruppen "Flottan". Här är det gissningsvis många FM-medlemmar, som stundtals klickar sig in.

Vid klubbaftonen den sista september samlades ett litet kamratgäng, för en stunds trivsamt minglande och onsdag den 14 oktober var det dags för den månadens sammankomst. Som introduktion till kvällens måltid gav kocklagets Ulf Jonsson en trevlig bakgrundsbeskrivning och presentation av ingående rätter. Middagens kulinariska höjdpunkt var tveklöst huvudrättens rotmos, som levde upp till högt ställda krav på såväl smak som konsistens.

Efter måltiden väntade en sedvanlig underhållningsstund. Den här gången var det FM-kamraten Anders Gustafson, som berättade om de enorma resurser, som i första hand de båda stormakterna lägger ner på att utveckla och producera moderna vapensystem. Egentligen är det helt ofattbart, men man kan ändå ana lite av, vilka ofantliga summor det handlar om, när Anders pekar på att ett enskilt flygplansprojekt, uppges ha kostat ett antal tusen miljarder. Den något skrämmande men intressanta presentationen var en sammanställning av information och bilder, som föreläsaren "surfad hem" från dagspressen.

Vi i Norrköpingsföreningen önskar nu, att vi alla får njuta av en riktigt God Jul och att det blir ett Gott Nytt FM-år 2016. Här vill vi även passa på att rikta ett välförtjänt tack till redaktionen och uttrycka vår uppskattning av arbetet med att på ett underhållande sätt delge värdefull information, i en trevlig och beundransvärt välredigerad tidskrift.

Bosse Petersson

Norrtälje

Härmed ett sammandrag av våra aktiviteter under första halvåret 2015.

Basen för vår verksamhet är torsdagsluncher med hemlagad ärtsoppa, lagad av vår professionelle skeppskock med utsökta råvaror från en medlem, som är matgrossist. De brukar samlas 12 – 25 medlemmar.

Årets första lunchprogram var en livfull berättelse av vår ordförande Sture Malmgren, om hur han och en god vän, som skulle plugga skulptur, seglade till Paris 1966. Där bodde de på båten under nästan ett år nedanför Place de la Concorde och Sture livnärde sig som byggarbetare. Veckan efter årsmötet den 5 mars, då hela styrelsen omvaldes, hade vi ett kvällsmöte, där vår medlem Hans Landberg, aktiv i bevarandet av stadens historia, visade bilder under rubriken "Norrtälje då och nu".

Efter lunchen den 25 mars var ämnet släktforskning. Vår medlem Allan Fahlström och en expert från stadsarkivet, där vi senare gjorde ett besök, var våra ciceroner.

Vårens första utflykt gick till Furusund, där vi gjorde en spännande rundvandring under ledning av skärgårdsskildraren Sten Rinaldos dotter Magdalena. Givetvis fick vi både beskåda Astrid Lindgrens villa och titta in i August Strindbergs skrifvarstuga.

Den 21 maj följde så årets upplaga av den efterlängtrade silllunchen på verandan hos våra gästfria medlemmar Harriet och Svante Jansson i Gräddö.

En stor sommarhändelse i våra trakter är Postrodden över Ålands Hav, i år med start kl 10 den 13 juni från Grisslehamn och målgång cirka 4 timmar senare i Eckerö.

Vi och våra gäster följde starten från däck på Eckeröfärjan och tog oss efter avnjuten brunch på båten till målområdet. Där inväntade vi de första båtarna för att därefter ta nästa färja hem. En klassiker där vi kan bereda plats åt alla, som vill vara med! Nästa gång blir i juni 2017.

Stort tack till Norrköping!

Vi vill passa på tillfället att rikta ett stort och hjärtligt tack till kamraterna i Norrköping för de fina arrangemangen och den härliga stämningen under såväl regionmötet som den regionala femkampen. Ni hade verkligen gjort allt, för att vi skulle trivas och vi imponerades av det ofantliga arbetet, ni lagt ner på såväl er ståtliga lokal som tomt.

Kenneth Lundgren

Stockholm

Ärtmiddag

I år hade vi nöjet att ha 45 deltagare på ärtmiddagen den 8 oktober. Kommendörkapten Björn Marten inledde kvällen med en föredragning om Herman av Sillén, en svensk marinmålares liv, som det berättas i hans måleri.

Efter det mycket uppskattade föredraget var middagen uppdukad med tre sorters sill, därefter ärtsoppa, punsch och pannkakor.

Till dryckerna, och med en lovsång till ärtter och punsch, höll allsångsledaren Bosse Johansson igång alla glada middagsgäster.

Krigsseglardagen i Djurgårdskyrkan

Den 1 november anordnade Sjömanskyrkan "Krigsseglardagen" till minne av stupade sjömän i krig. 13 medlemmar från Flottans Män var närvarande, varav 4 representerade i en pampig procession med fanborg.

Sedvanlig gudstjänst hölls med tonvikt på det svåra arbetet till sjöss. Stockholmsföreningens ordförande Örjan Sterner läste "Krigsmannabönen". Förutom den kyrkliga ceremonin spelade Tyresö Jazzband. När gudstjänsten var slut, bussades vi till Sjömanskyrkans lokaler i Frihamnen, där kyrkkaffe serverades och vi fick njuta av ännu mera jazzmusik. Det blev en mycket trevlig dag för oss alla.

Birgitta Nordenbris

Västerås

Efter sommaruppehållet startade höstens aktiviteter med grillfest i Borgåsunds gästhamn. Borgåsund var en gång utskepningshamn för järn från bruken i Bergslagen. Här fanns en järnvåg, ett av rikets sätt att kontrollera hur mycket järn och stål, som transporterades genom Strömsholms Kanal vidare ut genom Mälaren, naturligtvis för att kunna beskatta verksamheten. Att under kvällen få åka en tur med ångslupen Freden var mycket uppskattat. Reklam gjordes också för den kommande femkampen i Norrköping, dit Västerås kunde skicka två lag.

Vi mottogs som vanligt i Norrköping med hjärtlighet och generositet till trevliga tävlingar. Det gällde att både klara de kluriga marina frågorna, som att ha lycka i precisionsgrenarna. Det var hård kamp in i det sista, men ni vet, hur det gick. Västerås får behålla segerpokalen ett år till.

Väl hemkomna tyckte kamraterna, att vi skulle hålla oss kvar uppe bland molnen med ett besök på Västerås Flygande Museum, vilket var intressant och spännande. Här finns flygfarkoster av allehanda slag. De flesta flygs då och då av entusiasterna

Västerås vinnarlag i femkampen

på museet. Här finns också flygsimulatorer, sådana som de blivande piloterna skolades in med.

Besökarna får nu använda dem och i nära hundra procentig autentisk upplevelse starta, flyga och landa på olika platser i världen.

Vid årtsoptionsmiddagen i oktober gästade en trafiklärare från Edströmska fordons-gymnasiet oss och berättade om nya trafikregler och om kluriga situationer, som man kan hamna i.

Den 6 november deltog vi, traditionsenligt, vid Gustav Adolfvespern i Ströms-

holms slottskyrka. Vacker barockmusik framfördes av Strömsholms vokalensemble och man spelade på den gamla kyrkorgeln och en cembalo från 1600-talet. Som sig bör, bjöds det efteråt på kaffe och Gustav Adolfsbakelse.

Dagarna blir allt kortare. Det är mörkt, när man åker till onsdagsträffarna i marinlokalen.

Vi önskar alla Flottans Män En God Jul och Ett Gott Nytt År

Bengt Larsson

Region Syd

Karlshamn

Nu är det mörkt, när det är dags att stiga upp på morgonen. Oktober är en månad, då mycket mer drar igång på alla håll och så inte minst i vår förening. Här ser vi ljus på, vad vi skall göra tillsammans.

För att föreningen skall ha en stabil ekonomi och kunna satsa på olika aktiviteter, så är intäkter viktiga. Uthyrningen av vårt föreningshus är en viktig inkomst. Styrelsen beslutade därför, att vi skulle satsa på nya stolar i hela lokalen. Vi fann de stolar, som skulle passa, i ett av världens största varuhus i Småland. Vi behövde 60 nya stolar med dynor. Efter många om och men så kom stolarna i sina paket till vårt hus. För att vi skulle kunna få det debiterat, så fick vår ordförande gå in med en personlig garanti. Garantibeloppet företaget hade för privatpersoner räckte dock bara till 59 stolar. Mer kunde inte skickas! Beloppet var 30 000 kr, vilket innebar, att vi fick köra bil till Småland och hämta den sista stolen mot kontant betalning. Ja ibland kanske en skokartong skulle passa till hatt hos vissa beslutsfattare. Nåväl, nu återstod att skruva ihop 60 stolar. Den 8 oktober så hade vi allmän städdag i huset och då utgick

ett påbud, att medlemmar, som hade skruvdragare, tog den med sig. Under att par timmar stod sju man och skruvade stolar. Vi kan allt i Flottan.

Vi har ett femtiotal bra stolar till salu för en "billig peng", om ni behöver stolar i er lokal.

Månadsmötet den 12 oktober var ägnat och temat sjömätning. Vi fick en otroligt fin genomgång av Peter Engman och Lennart Jyllhed, båda med en lång och internationell erfarenhet inom Marinen och vid Sjöfartsverket. Det har onekligen hänt en hel del på den tekniska sida, när det gäller sjömätning, förstod vi.

Vår kvinnliga avdelning Ankaret hade sitt månadsmöte den 19 oktober med temat bokafton. Då tar de med sig böcker, de inte vill behålla och ger bort till andra medlemmar att läsa samt ger tips om nya läsvärda böcker.

Vid datorn.
Rolf Pärnhem

Klubbstugan

Karlskrona

Den 18-20 september besöktes Flottans Män Karlskrona av Marinekameradschaft Peenemünde från Tyskland. Ett 40-tal gäster mottogs och inkvarterades på fredagskvällen på A-hotell i Karlskrona. Därefter följde en förbrödringsmiddag i vår lokal FYLGIA för våra gäster med ett 15-tal medlemmar från vår förening. Ordföranden Göran Löfgren hälsade alla välkomna till Karlskrona.

På lördagen delades besökarna upp i två grupper. En grupp besökte Marinmuseum med Sven-Otto Ullnér som guide. En extra punkt på programmet blev en guidning på torpedbåten *HMS Västervik* av tidigare fartygschefen Olle Moberg. En andra grupp med Hans Pettersson och Ann-Katrin Ullnér som guider gjorde stadsvandring och besökte höstmarknaden på Stortorget, Blekinge Museum och en avkopplande kaffepaus i Grevagårdens vackra trädgård. På eftermiddagen, i strålade väder, gjordes en

Tyska gäster från Peenemünde tillsammans med Flottans Män Karlskrona på Skönstavik. Foto Stellan Andersson

båtrundtur med m/s Gåsefjärden i Karlskrona skärgård. Under båtturen serverades landgång och öl och även här berättade S-O Ullnér om de olika marina platser, man passerade.

På lördagskvällen bjöds gästerna på festmiddag på FYLGIA. Under kvällens gång hölls tal och utbyttes hederstecken och gåvor mellan föreningarna. Ordföranden i Peenemünde Marinekameradschaft, Wolf-

gang Telle, framförde kamraternas stora tack för gästfriheten, gåvan och det trevliga programmet, vi lagt upp för dem. Besöket avslutades på söndagsmorgonen med besök i Amiralitetskyrkan och Rosenbom, innan de tyska kamraterna återvände hem med buss till Karlshagen.

Stellan Andersson.

Malmö

FM Malmö verksamhet har under året löpt vidare i traditionella spår. Efter årsmötet i mars, då vi fick omorganisera oss efter Dick Heimstens sjukdom och senare bortgång, kom vi igång igen med våra månadsmöten i april, denna gång med den mångkunnige Sixten Svensson, "Torped-Sixten", som föredragshållare och som berättade om Svenska Flottan och Karlskrona garnison. Sixten har förmågan att fängsla åhörarna och komma med detaljer ur historien, som både roar och förvånar. Sixten är ju en av världsarvsguiderna i Karlskrona och gör en fin insats där. Att han dessutom råkar vara född nästgårds i Kulladal, där vi håller våra möten, var ju trevligt!

Månadsmötet i maj blev ändrat, vad gäller föredrag, då ordförande fick hoppa in och berätta en del om favoritämnet ubåtar och vad hände med alla tyska ubåtar efter andra världskriget och hur ser det ut i omvärlden idag. Den bortglömda filmen från ubåtsvapnets 75-årsjubileum visades och även en unik film med ångisbrytaren *Bore* visades inför ett annonserat besök ombord

den 30 maj. Mera överraskningar dök upp, då Sven Sering berättade, att *HMS Falken* skulle lägga till i Malmö. Dagen efter fick vi också en inbjudan att komma ombord på besök den 25 maj, då man skulle mönstra in en ny besättning på traditionellt sätt. Det blev trots regn ett fint besök på skonerten med en ordentlig syn av fartyget, som flera av oss varit ombord på under tidigare perioder. Vi kunde raskt konstatera, att hon moderniserats både tekniskt och boendemässigt, men i huvudsak ändå var den gamla bekanta skonerten.

Nästa besök blev i ångans tecken, Kockumsbygge nummer 70 från 1894, ångisbrytaren *Bore*, som restaurerats på ett förnämligt sätt med mycket kärlek och ömhet. Ångmaskinfantaster har här ett drömobjekt att besöka. Man höll på att utföra vissa ändringar för att få fortsätta köra passagerare med henne. Vad sägs om en tur i Öresund? Det tar fyra dagar att värma upp maskineriet sakta och försiktigt, så planering behövs!

Efter sommaruppehållet kom vi så igång igen i augusti med ett månadsmöte. Det blev

genomgång och redovisning, av vad som hänt med våra besök ombord och vid Rikssärsmötet, presentation av nya medlemmar, glädjande för oss! Via ett dödsbo har till föreningen skänkts en visbok från FM Malmö 1942, som faktiskt ingen av oss visste, att den fanns. Även en så kallad förhållningsbok var med, som beskriver, vad personen genomgått för olika tjänster, kurser m.m. Visboken finns på vår hemsida.

Vid månadsmötet i september hade vi besök av Kjell Jönsson, ordförande FM Halmstad, som höll ett föredrag om sin tid i flottan, "30 år på olika örlogsfartyg". Det framfördes med humor och viss distans till upplevda händelser, egna bilder från unga dagar m.m. Vi kände igen en del händelser och kunde dra på smilbanden åt dessa. Tack Kjell!

Vid månadsmötet i oktober fick vi vårt efterlängtnade besök av två man från aktiv tjänst i 3.sjöstridsflottiljen, Richard Hedström och Peter Dahlberg, som redogjorde för dagens marin och de få fartyg, som finns både organisatoriskt och verksamhetsmässigt. En blick framåt fanns också med och det ser väl inte så ljust ut på nybyggnadsfronten. Det enda säkra är de två A 26-ubåtarna, som börjat produceras och att ett nytt fartyg, som skall ersätta Orion. I övrigt blir det ombyggnader av äldre fartyg för nya behov. Nya helikoptrar kommer långt fram i tiden.

Hans Carlsson

BORE med unionsflaggan hissad

Trelleborg

Vår medlem Sten Björk höll den 18 september föreläsning om det strategiska EU-projektet BALTIC SEA CLEAN SHIPPING, som han har varit projektledare för under åren 2010-2014.

Projektet har omfattat 50 partners från alla HELCOM- stater och har ytterst till huvudsyfte att skapa en renare sjöfart i Östersjön med en helhetssyn, som omfattar alla fartyg och hamnar, som seglar i detta känsliga innanhav och används av 100 miljoner inneånare Östersjön runt. Det samlade värdet av under projektiden genomförda projekt hos deltagande partners uppskattas till omkring 3 miljarder svenska kronor.

Sten har redovisat förslag för EU:s miljökommissionärer och ministerråd om fortsatta åtgärder efter projektiden och han har också föreläst projektets analyser, slutsatser och förslag till fortsatta reningsåtgärder för FN i New York i närvaro av ett stort antal länders ambassadörer och nationella experter samt FN:s biträdande generalsekreterare Jan Eliasson.

Många av åtgärdsförslagen för att kunna skapa en renare sjöfart med radikalt minskade utsläpp i luft, mark och vatten, har under projektiden genomförts i fullskala i Trelleborgs hamn, som idag är Östersjöns

Flottans Män Trelleborg medverkade vid Nordiskt marint kadettmöte i Ystad sommaren 2015. Från vänster Göte Lindberg, Bosse Pettersson, Jonny Svenning, Sonny Spurr samt Veikko Bern.

största och hittills renaste RoRo-hamn, och i andra Östersjöhamnar. Ännu fler åtgärder planeras nu i samverkan med Stena-koncernen såsom övergång till motormodifieringar av våra svenska RoRo-färjor till nya gröna bränslen, främst Metanol, att frivilligt sluta släppa ut grå- och svartvatten under gång, att pumpa i land allt sådant smutsvatten vid kaj och i våra hamnar omvandla detta till biogas och naturgödsel för lantbrukssektorn samt att släcka av alla huvud- och hjälpmotorer vid kaj och då använda grön landström.

Sonny Spurr

På Alla Helgons Dag höll Flottans Män sin sedvanliga ceremoni vid Den Okände Sjömannens grav på Norra Kyrkogården. Flaggvakten ställde upp kring ankaret och vår nye kaplan, Anders Blomstrand, höll en betraktelse över alla sjömän på de olika haven, som fallit offer för krigshandlingar eller andra olyckor. Unisont sjöngs Vår Gud är oss en väldig borg. Flottans Mäns krans nedlades. Välsignelsen avslutade ceremonin. Efteråt bjöds på kaffe och lussekatt i FM:s lokal.

Veikko Bern

Västervik

Efter sommaren, som varit ganska solrik i Västervik, hade vi vårt första klubbmöte för säsongen i slutet av augusti. Först lämnades rapporter om sommarens begivenheter både Riksrådsrådet och flera flottbesök. Kvällens program var filmafton, där vi fick se en film från vår stad. Den var från tidigt femtiotal, utan ljud och vi fick själva kommentera. Vi kände igen både gamla hus och Västervikare. I filmen ingick flottbesök både av den svenska och engelska flottan med tjusiga fartyg, uppställning av borgmästare och ordförande i stadsfullmäktige. Vi kunde konstatera, att mycket hade förändrats i staden, vad avser stadsbyggnad liksom seder och bruk.

En lördag i mitten av september hade vi arbetsdag på vår marinstuga. Vi var en sju, åtta stycken, som skrapade och målade stugan. Den blev vackert rödmålad med Falu rödfärg. Till lunch höll ordförande Åke Revelj med Bullens varmkorv och pilsner därtill. Det smakade alldeles utmärkt i det vackra vädret. Och stugan blev så grann. Men vi konstaterade problem med taket. Så det blir väl en del takarbete framöver.

Vid vårt septembermöte inledde vår ordförande Åke Revelj med att berätta om vår

hemsida, som tagit fart sedan Gösta Lindgren tagit hand om den. Han har epostadress [<goesta.vastervik@telia.com>](mailto:goesta.vastervik@telia.com) och tar gärna emot bidrag till hemsidan. Gösta vill också ha mailadresser till medlemmarna i LF Västervik för att föra in i medlemsregistret. Vidare berättade Åke om Flottans

Kf-ordförande Dan Nilsson berättar om Västervik idag

Mäns och Sjöhistoriska Museums symposium om Italienjagarna.

Så fick vi besök av Peter Helge från Räddningstjänsten i Västervik. Peter är räddningschef i beredskap och började med att berätta om, att en viss grupp människor blir mera utsatta för olyckor. Det är de som inte tänker efter - före. Peter definierade, vad som är en olycka. Han sa, att många tror, att trafiken är orsak till de flesta dödsolyckorna. Men så är det inte. Det är fallolyckorna, som skördar flest dödsoffer och många sker i hemmet. Så talade Peter om den stora förändring, som skedde 2003, när brandkåren blev Räddningstjänsten. Därmed breddades verksamheten från bekämpning av eldsvåder till bred räddningsverksamhet vid olyckor. Räddningstjänsten arbetar numera med alla typer av olyckor. Stor kraft läggs också på förebyggande insatser. Vidare kom Peter in på organisationen i Västervik. Den har tre avdelningar nämligen förebyggande, insats och beredskap samt säkerhet och trygghet. Ledningen utgörs av en verksamhetschef med en förvaltningsavdelning som stab. Kvällen avslutades med ärtsoppa och ostmacka.

Sångarlaget har börjat sina höstrepetitio-

ner. De första framträdandena blir hos äldreomsorgen och därefter ett stort jubileum i Hultsfred. Så avslutas säsongen med en julkonsert. Vi har utökat repertoaren med flera Evert Taube-melodier, som för närvarande tränas in.

Vårt oktobermöte handlade om lokal politik. Kommunfullmäktiges ordförande, Dan Nilsson, berättade om aktualiteter i vår kommun. Kommunen är den störste arbetsgivaren lokalt med över 3 200 anställda och hur viktigt det är, att vår kommun är attraktiv. Han blev snabbt avbruten och fick på en fråga redogöra för, vad en fullmäktigeordförande har för uppgifter. Vidare fick han diskutera parkeringsfrågor, ny infart till Västervik, skyltning på E22 med flera angelägenheter. Hans föredrag blev mycket uppskattat och pyttipannan efteråt smakade förträffligt. Till snapsen sjöng vi Karlshamns "Sjung med Flottans Män".

På medlemssidan kan vi konstatera fem nya medlemmar hittills i år. Så det blir nog plus i medlemsstatistiken i år också.

Christer Warfvinge

Växjö

Fantasifull meny och föredrag

Vid vårkulinärisk afton 24 april var stugan fylld av förväntansfyllda gäster, dels på vad klubbmästeriet skulle bjussa på och dels på Rolf Pärlehems föredrag om Andréés luftfärd.

Menyn bestod av morotsoppa, oxstek, pannacotta, kaffe och kaka. Det blev helt fantastisk meny, synd bara att inte fler kommer och njuter av klubbmästeriets fantasier och kunskaper.

Föredraget om Andréés ballongfärd till Nordpolen var mycket givande och underhållande och ett varmt tack riktas till Rolf och hans hustru Britt för deras medverkan. Rolf är en otroligt duktig föredragshållare med många intressanta ämnen i sin föredragsbank, som vi ska se till att ta del av vid fler tillfällen.

Kräftkalas

Höstens första tisdagsträff i augusti lockade nära nog ett tjugotal till bords för att avnjuta tisdagsvårdens läckerheter. Efter avslutat tuggande fick vi en bildresa från 1993 till dags datum med bilder, som ligger i trävar, som ingen kollar på. Dessa har nu blivit inscannade och kan visas på storbildsskärm.

Vid höstfesten den 28 augusti hade Kjell Svensson vänligheten att bistå med nyfångade kräftor och tillsammans med lite inhandlade räkor blev det en riktig skaldjurskiva.

Småland

Vid septemberns tisdagsträff gickade oss Lennart F. med lite hjärngympa om Små-

lands landskapssymboler. Den senaste symbolen för Småland är en landskapspotatis: Kasjurer. Det är en sort med kulturhistoria. Vilhelm Moberg nämner Kasjurer i sitt utvandrarepos, även om han blandade ihop det lite, eftersom den kom till Sverige först 1900 enligt Magnus Engstedt, som kläckte idén till en landskapspotatis. Kasjurer har fallit något i glömska, men lär ha varit väldigt omtyckt av äldre personer.

Greger Johansson

Kasjurer

Region Väst

Halmstad

På våra breddgrader har vi upplevt en mycket säregen höst så här långt. En endaste kuling, lite regn och dagstemperaturer på +12 i början av november och trots detta blir dagarna bara kortare.

På höstterminens första kamratafton berättade vår medlem, Carl Erik Rydberg om sina minnesbilder från stadens största rederi så här långt. Rederiet hade sina fartyg registrerade i Halmstad under åren 1960-83. Vår talesman började i rederiet Lion Ferry 1960 som 2:e maskinist och tillika nybyggnadskontrollant på rederiets första fartyg, *Prins Bertil 1*.

Vid färjans första ankomst till staden, i juni 1960, fanns tusentals åskådare på kajen, hamnkaptenen föll i vattnet, m.a.o. full fart. Efter några år, 1964, ersattes *Prins Bertil 1* av *Prins Bertil 2*. Rederiet utvecklades kontinuerligt: Nya fartyg och utökad verksamhet kom till, bl.a. kryssningar på Sydamerika med *Prins Hamlet* och en färjelinje mellan USA och Kanada med *Prince of Fundy*. Föredraget illustrerades av många fina bilder, en del av total nostalgikaraktär. Carl Erik slutade i rederiet som rederiinspektör.

Söndagen 4 oktober avhölls årets sista kvartalsmöte och cirka 10 % av medlemmarna hade mött upp.

De två följande dagarna genomfördes de årliga städdagarna. Då kunde vi åter i detta sammanhang konstatera, att vår förening är nog inte så stor, som vi tror. Dammtasor,

polish m.m. fanns i tillräcklig omfattning, m.a.o. kunde vi varit flera.

Lördagen samma vecka hade vi vår årliga höstfest. Denna gång bjöds på helstekt gris med diverse tillbehör. Fyrtio personer, medlemmar och en del respektive, fanns på plats. Vi hade även besök av medlemmar från vår broderförening i Kongens Lyngby. God mat, goda drycker och glada människor brukar vara en bra kombination, så även på denna fest. En av våra två, husmusiker, "Pytsen", stod för musiken och varierande sångnummer av mycket varierande art framfördes av olika glada deltagare.

Under hösten har vi fått två förnäma gåvor från en privatperson i Halmstad, en galjonsfigur av okänt ursprung och en pinnkompass, som tillhört barken *Rolf*. Barken var registrerad i Halmstad och var landets sista bark byggd i trä. Vår genuina samling av maritima föremål har fått två värdefulla tillskott.

Tisdagen den 27 september anordnades en resa till Helsingör för att besöka marinmuseet, kanske ett av de finare i Skandinavien. Delar av museet ligger för övrigt i f.d. varvets docka. Både de merkantila- och örlogsutställningarna är av hög klass.

Oktober månads kamratafton bjöds på två favoriter i repris, dels den sedvanliga undfågnaden, dels på ännu en filmvisning med mycket halmstadsnostalgi. Vi gästades ännu en gång, förmodligen inte den sista, av Torgny Ahlgren. Torgny har under årens lopp gjort ett gediget arbete genom att söka upp, redigera och presentera ett stort antal filmer med olika halmstadsmotiv. Denna gång bjöds vi på tre filmer. Första filmen handlade om Halmstadgruppen, vars medlemmar presenterades i olika halmstadsmiljöer. Film nummer två visade, fiktivt, hur en jubileumsfilm kunde ha sett ut, när staden "firade" sitt 650-års jubileum med många fina miljöbilder m.m. Kvällens sista film handlade om en gammal halmstadsnäring, nämligen laxfiske. Vi fick följa byggandet av laxgård i Görvik i närheten av Tylösand på 50-talet, pålning, hanterandet av den gedigna fångsten m.m. Igenkännande kommentarer var många under visningarna.

Verksamhetsåret går mot sitt slut. Vi kan se tillbaka på ett år, där sedvanliga verksamheter genomförts på ett gediget sätt. Detta går inte per automatik utan kräver en del av styrelsemedlemmar m.fl. Föreningen vill härmed tacka alla som i olika sammanhang ställt upp på ett förtjänstfullt sätt, ingen nämnd och ingen glömd.

Glöm inte vår hemsida. Tack för i år och God Jul och Gott Nytt År.

Kjell A Jönsson

Jönköping

Gamla M 24 – nu i hamn i Jönköping

Där ligger hon i Jönköpings hamn, den gamla pensionerade minsveparen av M- klassen, M 24, i Flottans blågrå färg, nu som en prydnad och smycke för hela Vättern. Den tretungade örlogsflaggan är halad, men i aktern vajar den svenska flaggan, som ett tecken på att fartyget är bemannat och i full funktion. Det byggdes 25 minsvepare av M- klassen med början från 1941. Den aktuella minsveparen M 24 överfördes år 1998 till den 121.skoldivisionen för att tjäna som navigationsfartyg.

År 2003 ansåg Flottan, att det var för kostsamt att behålla M-klassens träbåtar som minsvepare. Flera fartyg lades då upp på Övarvet på Öckerö, som under många år fungerat som reparationsvarv för träbåtarna. Men några av dem såldes till privatpersoner och den aktuella farkosten köptes av några personer från Huskvarna. De nya ägarna var, enligt nuvarande ägaren till båten Peter Andersson i Jönköping, mycket noga med att behålla båten i sådant skick, att hon med värdighet kunde ses som en f.d. minsvepare i Flottans tjänst. Man hade gärna velat behålla fartygets beteckning M 24, men på denna begäran svarade Förvarsmakten absolut nej. Därför fick hon i stället den civila beteckning *Stora M* och med hemmahamn Öckerö. Glädjande nog är den äldre heraldiska beteckningen för minsveparflottiljen bevarad på båtens styrbordssida

d.v.s. sköld i fält av silver med en svart flytmina, med fyra röda blixtrar, prydd med kunglig krona.

Peter Andersson, ägare till *Stora M*, IT-chef på företag i Jönköping och dykinstruktör med behörighet för dyk på mycket stora djup, 150 meter, berättar, att fem av M klassens fartyg fortfarande är "flytande" – med undantag av en båt, f.d. M 25, som sänktes i Limfjorden 2013 av ägarna, p.g.a. att båten var i mycket dåligt skick. Där fungerar nu den sänkta båten som övningsobjekt för dykare.

Stora M är just nu involverad i dykuppdrag utanför Hästholmen i Vättern bl.a. i syfte att tillsammans med arkeologer från Sjöhistoriska Museet i Stockholm granska och identifiera - genom dna analyser -

mänskliga fynd från sjökatastrofen i Vättern, där en gång ångaren *Per Brahe* 1918 sjönk i hårt väder.

Peter Andersson, välkomnar Flottans Män Förening i Jönköping för studiebesök på *Stora M*, vilket medlemmarna givetvis ser fram mot.

Leif Aljered, text o foto

PS Flottans Mäns förening i Jönköping kommer i nästa nummer av Flottans Mäns Tidning sända ett refererat om det planerade studiebesöket, som vår förening i Jönköping genomför till Göteborgs garnison den 17-18 november. DS

Karlstad - Värmland

Fin och lång höst har vi haft till glädje för många. En del aktiviteter och uppdrag har vi hunnit med, vilket uppskattats av medlemmarna.

Regionmötet, som vi hade äran vara ansvariga för, drog cirka 20 medlemmar från samtliga föreningar tillhörande region väst.

Glädjande nog var en representant från våra vänner Jönköping närvarande vid detta möte. Sedvanliga ärenden avhandlades och beslöts, att vi inte är intresserade av att medverka i den av förbundet föreslagna kompetenskatalog. Ett möte mellan regionens webbmaster beslöts även, vilket vi ser fram emot och som säkert kan vara bra för utbyte av idéer.

Örlogsbesök har vi även haft i form av att *HMS Jägaren*, som besökte oss – äntligen.

De skulle besökt oss förra året, men det besöket blev då inställt p.g.a. hastigt uppkommet uppdrag.

Vi har haft några intressanta föredrag, dels om Flottans allmänna inriktning om havsövervakning, dels om Röjdykardivisionens uppgifter. Efter detta var det dags för ett besök på fartyget. Ett tjugotal medlemmar tog detta tillfälle i akt.

Även Karlstadsborna fick möjlighet att göra ett uppskattat besök på fartyget.

Höstens första möte har genomförts och givetvis bjöd byssan på silltoast, ärtsoppa och pannkakor, allt med vederbörliga tillbehör. Föredragshållare var Stig Friberg, som berättade om sin tid som tungdykare i Marinen. Han var en av dykarna, som bärgade *Wasa*, vilket han på ett förträffligt sätt delgav åhörarna.

Många mörka och tunga timmar blev det på Strömmens botten för att spola tunnlar under skeppet för att få under kablar, som möjliggjorde lyftet.

Med hälsningar från Solens stad

Bert Ågren

Ordföranden överlämnar föreningens standar som tack till FC Jägaren.
Foto Bert Ågren

Lysekil

Drygt 40 medlemmar med respektive hade hörsammat kallelsen till den årliga klubbaf-
tonen i LSSG:s klubbhus. Efter att ordfö-
rande Jackie Lindebäck hälsat välkommen
presenterades kvällens föredragshållare, ar-
keolog Mikael Jägerbrand. Han berättade
på ett engagerat sätt om kullagertrafiken
under andra världskriget. England behövde
kullager för sin produktion av krigsmaterial
och svenska SKF:s tillverkning var av
mycket hög kvalitet. Kullagren packades i
lådor märkta; ”Butter” och transporterades
med tåg till Lysekil, där de lagrades på An-
derssons kaj i skydd av gatsten och silltun-
nor.

I januari 1941 lyckades fem norska kvar-
stadsbåtar, lastade med kullager, maskiner
och Boforsstål bryta igenom den tyska
blockaden och nå Kirkwall i England. Ge-
nombrytningen, som kallades ”Operation
Rubble”, leddes av George Binney, en brit-
tisk handelsattaché, som också var medlem
av den hemliga militära organisationen SOE.
Ytterligare tio kvarstadsbåtar lämnade Gö-
teborg den 31 mars 1942 i ”Operation
Performance”. Bara två fartyg lyckades ta
sig igenom spärren och två fartyg, *Dicto* och
Lionel återvände till Göteborg. De övriga
norska fartygen sänktes av sin egen besätt-
ning för att inte falla i tyska händer, då de
anfallits av tyska bevakningsbåtar och flyg.

Från april 1943 planerade George Bin-
ney för ”Operation Bridford”, som från
början innebar, att fem ombyggda diesel-
drivna kanonbåtar från engelska flottan för-
ande ”The Red Ensign”, den engelska flot-
tans handelsflagga, i omgångar skulle hämta

Lotteridragning

lasten av kullager från *Dicto* och *Lionel* i
operation: ”The ball bearing ball”. I septem-
ber avgick fartygen från Göteborg till Lahäl-
la i Brofjorden nära Lysekil för att användas
som depå och förrådsfartyg i den komman-
de operationen. George Binney kunde inte
längre verka från Sverige efter anklagelser
om vapensmuggling i samband med utbryt-
ningen våren 1942. Som chef för operation-
en utsågs Brian Reynolds. De engelska
snabbgående mindre båtarna lades upp i
Brofjorden och även i Hunnebostrand i vän-
tan på avresa. När vädret var som sämst,
sattes högsta fart mot England, detta för att
lättare undkomma de tyska krigsfartyg,
som patrullerade i Nordsjön.

Mikael tackades med blommor och app-
låder, innan vi högg in på buffén, som du-
kats upp av klubbmästarna Jan-Otto Pe-
tersson och Erling Olsson.

Efter att vi avnjutit den goda maten fort-
satte kvällen i gemytliga former, där man

kunde höra en och annan sjömanshistoria
berättas. Innan kvällen avrundades, passa-
de Jackie på att tacka Kurt Lycke för hans
förtjänstfulla arbete med att hålla våra mari-
na föremål vid klubbstugan i ett utmärkt
skick. Han tackades, som sig bör, med
blommor och en rungande applåd.

Leif Lysberg
text och foto

Vid region Väst möte den 26 september
lämnade vi följande rapport.

Vi är stolta över vårt lyckade resultat av
medlemsrekrytering hittills under 2015.
Detta hindrar dock inte, att samtliga med-
lemmar arbetar för att värva ytterligare
medlemmar till föreningen

God Jul och Gott Nytt år
önskar Flottans Män i Lysekil

Varberg

Skaldjursafton

Den 12 september var det premiär för Skal-
djursbuffé i Marinstugan, 22 medlemmar
hade hörsammat inbjudan och arrangörssta-
ben med Manne Österberg, Eiler Danelsson
och Rune Heed kunde vara mycket nöjda
med en trevligt och välsmakande skaldjurs-
fest.

Merparten av havets läckerheter leverer-
ades av ”vår egen fiskare” Bertil Anders-
son från Träslövsläge, ägare till VG 350
Althea.

Vi hoppas alla, att detta kan bli ett åter-
kommande arrangemang i Marinstugan!

Skaldjursfesten kan börja!

Skeppskvällar

Höstens första Skeppskväll genomfördes av Jan Steinbach och hade temat "När jag kysste en kosmonaut".

Detta kryptiska tema härrör från Jans tid på TELUB, ett svenskt försvarsindustriföretag med inriktning på teleteknik och elektronik.

I slutet av 1970-talet deltog Jan i ett projekt för leverans av en centrifug till Sovjetunionen i Moskva för utbildning av kosmonauter. Huvudleverantör var ASEA.

Jan berättade inlevelsefullt om den avslutningsceremoni, som genomfördes på klassiskt ryskt vis, med andra ord det var "klackarna i taket" med mycket mat och dryck. Där deltog även två kosmonauter vid festligheterna. Härligt med en så uppfriskande skeppskväll från verkligheten. Tack Jan!

Torsdagen den 15 oktober äntrades scenen av vår egen tandläkare Bengt Asterling, Bengt berättade, med hjälp av många intressanta bilder, om sin verksamhet som tandläkare med många inslag av sin hobby som filatelist. Temat var "Min tid som rotutdragare och filatelist" och med Bengts stora erfarenhet och humor blev det en mycket uppskattad skeppskväll, med anledning till både skratt och eftertanke. Det var kanske inte lätt att vara patient med bysmeden som "tandläkare".

Vi fick även en lektion i, hur våra frimärken har speglat tandvården genom årens lopp

Göran Andersson

Ängelholm

Vilken fantastisk fin höst vi har haft i år, åtminstone i Skåneland. Hitintills, i början av november, inga minusgrader och cirka 10 plusgrader dagtid. Sedan länge har vi sett annonser om julbord.

Vårt Julbord i Kajutan på Östergatan 89 fredagen den 11 december står dukat för dem, som tecknat sig i förväg. Detta blir den sista verksamheten för i år förutom söndagsöppen Kajuta 3 söndagar i december, som vanligt mellan kl 0900 och 1200.

I stort sett har vi haft en god verksamhet under det snart gångna året. Vi är besvikna på våra marin, som glömmer av att kontakta oss vid förutbestämda örlogsbesök i våra hamnar. Nu senast var det minjaktfartyget *Kullen*, som besökte Höganäs och detta fick vi veta genom lokaltidningen efteråt och för sent tyvärr. Endast en skolklass hade fått

inbjudan. Tanken var kanske god att i tid väcka intresse för en framtid i Flottan. Vi har kontaktmän, men dessa fick inget veta. Vid tidigare tillfällen har vi i god tid underrettats, som när *HMS Helsingborg* kom till "hemmahamnen" och samma rutiner har rätt, när vi fått besök av segelfartygen *Gladan* och *Falken*. Numera tillhör *HMS Helsingborg* stockholmsregionen, så tyvärr får vi nog inte så ofta besök av henne i framtiden. Vi hoppas verkligen, att vi i fortsättningen blir kontaktade om marina besök i våra hamnar.

Vårt största örlogsbesök är oslagbart "Operation Kullen" 1955 i samband med H 55-utställningen i Helsingborg. Vår marin deltog med 47 fartyg, som beskådades av 125 000 åskådare på Kullabergs sluttningar mot Skälderviken. 25 000 bilar fanns parkerade i närheten. Försök slå det rekordet, om ni kan!

Årets fartygsbesök fick vi uppleva hos våra danska vänner i Köge. Under ett besök där fick vi gå ombord på *HMV 815*. Ännu en gång tack till kaptenlöjtnant Per Bach Lauritsen.

Tillsammans med F10 kamratförening har vi haft ett högaktuellt föredrag om det fruktansvärda, som dagligen händer i Medelhavet. Vår ordförande Lars Linde lyckades få kontakt med sjökapten Peo Allard, bosatt här i Ängelholm. Han var befälhavare på *Kbv 001 Poseidon* under räddningsuppdraget i Medelhavet nu i somras. Allards skildring av sina upplevelser fängslade verkligen åhörarna. Man vill inte tro, att vi kan behandla våra medmänniskor så illa för att tjäna pengar på deras olycka. Föredraget hölls i kamratföreningens lokaler vid Flygmuseet. Lokalen, som rymmer cirka 70 personer, var välfylld. I en paus serverades fika och efteråt avtackades Peo Allard, dels med en Lergök från Flottans Män och dels med en nyutkommen bok, "Flygarminnen från Bulltofta 1940-1945". Kvällens föredrag var med all säkerhet det mest aktuella, vi någonsin presenterat. Ett varmt tack Peo Allard och vår ordförande, Lars Linde.

Skribenten och vår lokala förening i Ängelholm önskar alla, som läser dessa rader, En God Jul och ett Gott Nytt År.

Gunnar Gunnarsson

Anders Rick och Lars Linde FM, Peo Allard samt Toini Böös F 10 kamratförening.

Gåvor till tidskriften

Riksförbundet framför sitt varma tack till de lokalföreningar som bidragit med gåvor till tidskriften.

Under året har det skänkts totalt 20600 kr.

Gåvorna är fördelade på följande lokalföreningar:

- Lysekil
- Karlskrona
- Trelleborg
- Nynäshamn
- Växjö
- Västervik
- Stockholm

Krigsseglardagen

Krigsseglardagen, dagen då vi minns de alltför länge bortglömda.

För många år sedan inbjöds anhöriga till de 2000 svenska sjömän i handelsflottan, som omkom på haven under andra världskriget till en minneshögtid kallad Krigsseglardagen.

Övriga nordiska länder har hälsat sina sjömän välkomna hem och byggt vackra minnesplatser över de omkomna. Där finns även flera svenska sjömän omnämnda. Sverige invigde sitt första minnesmärke i Helsingborg 1950 och i Göteborg först år 1997 med ett monument över de svenska fartyg med 1 370 svenska sjömän ombord, som torpederats eller minsprängts.

För de som kom tillbaka med livet i behåll och med hemska minnen från interneringsläger och hårda år till sjöss, där många sett sina kamrater försvinna, väntade inte precis stora famnen, när de steg ner på svensk jord. Där stod polis och kronofogde och de blev anklagade för vapenvägran, skattesmitning och för att inte ha deklarerat sina inkomster, vilket ledde till mångåriga processer, varav en tog slut först år 1963.

Svenska sjömän tjänstgjorde även under andra länders flagga och för dem finns inga minnesmärken. Det är för deras skull denna krigsseglarhögtid hålls och det har kommit att bli en tradition, som Svenska sjömanskyrkan anordnar runt om i landet.

I Stockholm hålls sedan 2008 minnesdagen i Djurgårdskyrkan första söndagen i september och även i Malmö, Norrköping, Uddevalla och Karlstad förutom Göteborg och Helsingborg hålls Krigsseglarehögtider.

Vill man veta mer, om vad som hände sjömännen under kriget till sjöss, rekommenderas boken Krigsseglare av Ove Allansson.

Berit Åberg

Torsten Kreuger
1884–1973

Affärs mannen, tidnings mannen, rättskämpe n, naturvänn en och båtentusi asten

Läs om Torsten Kreugers dramatiska liv, affärs mannen som överlevde Kreugerkraschen och fängelsetidens dröfter och på nytt blev en av Sveriges rikaste personer, läs om hans unika färdigheter, bilar och bilar, om hans olycksbröder Oscar Rydbeck och Krister Litorin, om Högbroformålet, en rättskandal. I boken finns ett 70-tal oljemålningar och fotografier, de flesta i färg. En praktikbok. 385 kr

En närmare presentation av boken finns på www.magnusullman.com
Du kan beställa boken direkt på tel: 0708 1919 29
eller e-mail: magnus.ullman@mln.se.

*Boken levereras med en isobetalningskvit. Priset inkluderar porto och emballage.
Erlöj adand et gä ller endast i Sverige.*

BOKFÖRLAGET MAGNUS ULLMAN

Vi tackar för året som gått och de 14 år (56 nummer), som vi har haft glädjen att producera Flottans Mäns tidskrift.

För det fortsatta arbetet har vi några önskemål. Kom gärna med förslag på artiklar och gärna förslag på vem, som kan skriva den. Men även rena tips du ger.

Kom också gärna med kritik, om något är mindre bra.

Ni behöver inte vänta till sista dagen med att sända in rapporter från lokalföreningarna. Tidningsarbetet pågår hela tiden.

God Jul och Gott Nytt År

Olle och Dag

Födelsedagar Vi hyllar

102 år född

1914-03-07 Allan Carlsson VARBERG

95 år född

1921-01-12 Sjöingenjör Göthe Birkmark MALMÖ
1921-01-16 Kapten Einar Weinsjö KARLSKRONA
1921-01-22 Kapten Ebert Petersson KALMAR
1921-03-01 Lennart Paulsson KARLSHAMN
1921-03-15 Byrådirektör Sven-Gösta Zetterström
SUNDBYBERG

90 år född

1926-01-08 Örlogskapten Göran Bram GÖTEBORG
1926-01-08 Tobakshandlare Lars Johansson LINKÖPING
1926-01-08 fd Ambassadör Lars Arnö LIDINGÖ
1926-01-20 Håkan Lydig NORDMALING
1926-01-30 Lars-Åke Larsson NORRTÄLJE
1926-02-05 Stig Karlsson LYSEKIL
1926-02-12 Stig Lindblom GULLBRANDSTORP
1926-02-20 Lennart Hollstrand NYNÄSHAMN
1926-03-10 Kapten Sten Joelson OLOFSTRÖM
1926-03-14 Förrådsföreståndare Erik Andersson KARLSKRONA
1926-03-16 Lennart Fröblom NORRTÄLJE
1926-05-06 Civilingenjör Stig Dingertz STOCKHOLM
1926-05-20 Gunnar Persson VARBERG

85 år född

1931-01-01 Representant Leif Eduard Olsson STOCKHOLM
1931-01-05 Kurt-Inge Bengtsson GETINGE
1931-01-17 Brandmästare Stig Algvist MÖLNLYCKE
1931-01-27 Marknadschef Kaj Ingelman TÄBY
1931-01-27 Leif Sandberg GÖTEBORG
1931-01-31 Ingvar Börjesson V FRÖLUNDA
1931-02-04 Kommendörkapten Anders Hallin V FRÖLUNDA
1931-02-21 Kommendörkapten Folke Billstedt KÄRNA
1931-03-08 Bengt-Åke Berggren Sundsvall
1931-03-27 Sven-Erik Andersson FALKENBERG
1931-03-29 Arbetsledare Ingemar Holmqvist ÅHUS
1931-03-31 Karl Fischer HALMSTAD
1931-03-31 Rolf Grunditz V FRÖLUNDA

80 år född

1936-01-02 Avdelningsdirektör Sören Strand VISBY
1936-01-06 Civilekonom Anders Lilliehöök ENEBYBERG
1936-01-06 Löjtnant Henry Olofsson SKURUP
1936-01-06 Ingenjör Jan Hedberg KRISTIANSTAD
1936-01-12 Bengt Andersson GÖTEBORG
1936-01-15 Maskiningenjör Elov Svensson HACKÅS
1936-01-27 Driftsingenjör Rolf Andersson LYSEKIL
1936-01-29 Rune Kjellen KALMAR
1936-02-04 Sjökapten Börje Bennmo GRÅBO
1936-02-07 Göran Pantzar KARLSHAMN
1936-02-14 Avdelningschef Gunnar Billow JÄRFÄLLA
1936-02-17 Leif Ternelius SALTSJÖBADEN
1936-02-17 Leif Sixten Alfjård KODE
1936-02-19 Bertil Landgren KARLSHAMN

1936-02-20 Alf Grönlund HALMSTAD

1936-02-25 Bertil Nilsson VELLINGE

1936-02-25 Lars Holmgren V FRÖLUNDA

1936-02-28 Lennart Henell STAVSJÖ

1936-02-28 Åke Kindstedt BANDHAGEN

1936-02-29 Kapten Ivar Claes Virgin LUNDSBRUNN

1936-03-09 Sjökapten Hans T Nilsson SUNDSVALL

1936-03-16 Hans Andersson SORUNDA

1936-03-17 Sven Held MALMÖ

1936-03-24 Anders Karlsson VÄXJÖ

75 år

1941-01-01 Bertil Thuresson VEDERSLÖV
1941-01-01 Raymond Olsson KUNGSHAMN
1941-01-09 Gunnar Ekbladh ANGERED
1941-01-10 Dag Engström LYSEKIL
1941-01-16 Civilingenjör Mats William Öhman SPÅNGA
1941-01-19 Stig Ohlsson BRASTAD
1941-01-19 Åke Larsson KARLSKRONA
1941-01-22 Apoteksdirektör Bo Palmqvist ÅLED
1941-01-29 Byggnadssnickare Jan Svensson HALMSTAD
1941-01-30 Pertti Molin OBBOLA
1941-02-01 Lennart Andersson BÅSTAD
1941-02-01 Poliskommisarie Rolf Fredriksson VÄDDÖ
1941-02-04 Avdelningsdirektör Arne Ljungqvist SPÅNGA
1941-02-06 Sjöingenjör Hans Holmqvist V FRÖLUNDA
1941-02-15 Robert Hillgren VIKBOLANDET
1941-02-22 Kurt Erik Forselius NYNÄSHAMN
1941-02-23 Bankdirektör f.d. Jörgen Boye BROMMA
1941-02-26 Hans Ingevall Borgholm
1941-03-03 Göran Oljeqvist STOCKHOLM
1941-03-13 Maskinist Rune Dahlin SUNDSVALL
1941-03-19 Karl Evert Jansson VÄTÖ
1941-03-22 Nils-Erik Johansson VÄSTERVIK
1941-03-23 Gösta Lindgren VÄSTERVIK
1941-03-26 Per-Erik Johansson TRELLEBORG
1941-03-28 Jan-Åke Norén LYSEKIL

70 år född

1946-01-01 Agronom Göran Olvén KATRINEHOLM
1946-01-01 Lars Danielson VISBY
1946-01-04 Bo Bergström VELLINGE
1946-01-04 Sture Wærnelius NORRKÖPING
1946-01-16 Löjtnant Bo Hagelin ÖSMO
1946-01-17 Lars Nordenberg HÖNÖ
1946-01-21 Tommy Blomqvist Västerås
1946-01-23 Kenneth Lustig Norrköping
1946-01-23 Kapten Lars Nilsson KARLSKRONA
1946-01-27 VD Kjell Thorngren DJURHAMN
1946-02-03 Gösta af Klint LIDINGÖ
1946-02-06 Leif Hardebrink Färlöv
1946-02-11 Kommendörkapten Rickard Nordenberg SKOGÅS
1946-02-12 Leif Nässén HÄRNÖSAND
1946-02-13 Christer Almfeldt MÖRRUM
1946-02-17 Ingenjör Karl-Lennart Haglund VENDELSÖ
1946-02-22 Jan Wallerius VÄSTERVIK

1946-02-22 Lars-G. Jansson VÄSTERÅS
 1946-02-25 Conny Johansson VÄSTERVIK
 1946-02-25 Denny Wikman HÄRNÖSAND
 1946-02-25 Hans Wikman HÄRNÖSAND
 1946-03-03 Psykolog Curt Borgenstam BARSEBÄCK
 1946-03-03 Ted Gotthard KOLMÅRDEN
 1946-03-06 Bogserbåtsbefälhavare Christer Alexandersson NORRKÖPING
 1946-03-06 Jörgen Johansson FARSTA
 1946-03-06 Roland Karlsson LYSEKIL
 1946-03-11 Marinofficer Gunnar Fernlund SKOG
 1946-03-12 Elektriker Lars Jansson VAXHOLM
 1946-03-13 Mats-Ove Maxell LYSEKIL
 1946-03-13 Timmerman Olof Olsson JÄRNA
 1946-03-16 Bert Grafström SUNDSVALL
 1946-03-16 Jan-Christer Andersson VÄSTERÅS
 1946-03-17 Sjökapten Lars Pontus Blomberg HUDIKSVALL
 1946-03-18 Örlogskapten Bosse Furén NACKA
 1946-03-23 Bo Brand HÄSSELBY
 1946-03-24 Sten Ranwald ÖCKERÖ
 1946-03-25 Ekonomichef Lars-Åke Åsell SOLLENTUNA
 1946-03-31 Sven-Gösta Wallfors LYCKEBY

65 år född

1951-01-16 Lars Törnqvist NORRKÖPING
 1951-01-18 Brandman Lars Berntzén TIMRÅ
 1951-01-27 Bengt Jonsson HÖLLVIKEN
 1951-02-07 Civilingenjör Leon Montell GÖTEBORG
 1951-02-15 Göran Debäck KARLSTAD
 1951-03-06 Tore Nyblom V FRÖLUNDA
 1951-03-13 Båbygare Hans Hellström LUND

1951-03-19 Håkan Ågren SÖDERTÄLJE
 1951-03-25 Anders Skagerström NORRTÄLJE

60 år född

1956-01-03 Sjökapten Håkan Persson MATFORS
 1956-01-08 Thomas Hjälms Vimmerby
 1956-01-12 Örjan Sundkvist HANDEN
 1956-01-15 Magnus Leuchovius VÄSTERÅS
 1956-01-17 Robert Wåland SOLLENTUNA
 1956-01-19 Pär Ifwarsson ASARUM
 1956-01-23 Per Robert Olof Svensson UTTRAN
 1956-02-07 Jan-Olof Andersson NORRKÖPING
 1956-02-23 Per Risholm KARLSHAMN
 1956-02-24 Jan Ljungberg LYSEKIL
 1956-03-07 Ingenjör Göte Sennette ÅKERSBERGA
 1956-03-09 Försäljare Mats Bruto GÖTEBORG
 1956-03-25 Lennart Björnehag FRILLESÅS

50 år född

1966-01-05 Niclas Lundqvist TRELLEBORG
 1966-01-08 Kapten Carl-Johan Burack NACKA
 1966-01-17 Mätartekniker Bengt Nilsson VÄSTERÅS
 1966-02-10 Kent Karlsson TUNGELSTA
 1966-03-07 Officer Mikael Gustafsson RONNEBY
 1966-03-24 Kapten Christer Fagervall FRITSLA

40 år född

1976-01-21 Roger Blomqvist SÖDERTÄLJE
 1976-02-10 Rickard Wallin Lund
 1976-02-17 Johan Lyckborg Vaggeryd

Rättelse

I förra numret under In memoriam på sidan 21 förekommer ett tryckfel. I styckets andra spalt skall meningen lyda enligt följande:

Under större delen av tiden i flottan var han förste signalman på jagaren *Hälsingborg*, med privilegierad plats på bryggvingen under gång och fick där bevittna intressanta och spännande stridsövningar samt någon ”Kungaskjutning”.

Nya medlemmar

Vi hälsar följande medlemmar välkomna och önskar att alla skall få mycket glädje av medlemskapet.

Gotland

Björn L. Andersson
 Anders Sandgren
 Lars Wallner
 Lars Welin

Göteborg

Leon Montell

Härnösand

Ulf Högberg

Jönköping

Sven-Anders Nyström

Kalmarsund

Roland Flemk

Tommy Svärd

Lysekil

Billy Antonsson
 Jonas Anderzén
 Yngve Arvidsson

Stig Engblom

Kjell Johansson

Krister Karlsson

Lage Lecander

Mikael Marcko

Lennart Sandinge

Lars-Erik Sundell

Malmö

Per-Olof Johansson

Björn Julius

Bengt Kellberg

Per Lilja

Hans Lindahl

Inger Ljunglund

Anders Mattsson

Tommy Olsson

Richard Wallin

Magnus Åkesson

Hans-Ivar Österlind

Norrköping

Hans Bodén

Rolf Hasselberg

Lars Jonsson

Håkan Spångmark

Nynäshamn

Bengt Åhländer

Anders Öhman

Stockholm

Thomas Drugge

Niklas Ehlén

John Graffman

Karl Hall

Tomas Sjöström

Stig Wessman

Catrine Wilny

Sundsvall

Per Martinsson

Södertälje

Lars-Olov Lidén

Jörgen Minster

Lasse Rimpilä

Trelleborg

Bo Andersson

Anders Harald Blomstrand

Varberg

Sture Hermansson

Tommy Lövgren

Stefan Strömgren

Västervik

Thorbjörn Andersson

Henric Cederqvist

Lars Gigård

Christer Johansson

Avlidna kamrater

Lennart Albinsson GRÄDDÖ
född den 5 februari 1929 avliden den 14 oktober 2015

Torbjörn Asplund Nongprue. BANDLAMUNG
född den 12 oktober 1944 avliden den 20 juli 2015

Stig Bernandersson VARBERG f
ödd den 8 januari 1928 avliden den 24 oktober 2015

Rune Blomqvist ÖSMO
född den 17 januari 1928 avliden den 1 oktober 2015

Bengt Eriksson STOCKHOLM
född den 16 maj 1924 avliden den 23 juni 2015

Roland Hassleberg HALMSTAD
född den 3 augusti 1935 avliden den 13 september 2015

Sigurd Håkansson BROMMA
född den 17 januari 1920 avliden den 2 november 2015

Gunnar Jensegård KARLSTAD
född den 10 december 1943 avliden den 23 juni 2015

Lars Jösmark SKÄRHOLMEN
född den 3 mars 1957 avliden den 8 mars 2015

Karl-Erik Karlsson VÄSTERVIK
född den 26 juni 1946 avliden den 17 oktober 2015

Lars-Erik Karlsson VÄXJÖ
född den 28 april 1939 avliden den 14 september 2005

Lars Melin VÄSTERHANINGE
född den 6 september 1920 avliden den 4 september 2015

Ingemar Nilsson LUND
född den 19 januari 1927

Bengt Olsson KARLSKRONA
född den 24 mars 1934 avliden den 12 oktober 2015

Tord Oscarsson HÄRNÖSAND
född den 17 juni 1934 avliden den 11 november 2015

Lars Sellgren HÄRNÖSAND
född den 26 december 1934 avliden den 8 september 2015

Gösta Stentorn KARLSKRONA
född den 12 juli 1923 avliden den 9 november 2015

Benni Svensson VÄXJÖ
född den 1 oktober 1945 avliden den 12 september 2015

Nils-Evert Tausis GÖTEBORG
född den 29 juni 1930

Yngve Wallander ONSALA
född den 20 oktober 1929 avliden den 30 september 2015

**Hedra våra avlidna kamraters
minne med en gåva till Flot-
tans Män. Pg 5 88 19-4.**

**Efter Din betalning sänder
FM kansli blanketten till de
sörjande.**

Vinterluva och tröja

Vinterluvan och tröjan med Flottans Mäns emblem är två populära produkter, som främst säljs via Riksförbundet kansli.

Luvan kostar 130 kr och tröjan 550 kr. Något större lager går inte att hålla.

Det är Backhausen AB i Halmstad som tar fram dessa produkter.

Om lokalföreningarna vill beställa dessa produkter är den lämpligaste rutinen, att det går via Riksförbundets kansli. När tillräckligt många beställningar kommit in görs en central beställning.

Vid leveransen så distribueras produkterna genom Riksförbundets försorg till respektive lokalförening.

Kontaktmän i förbundsstyrelsen och lokalföreningar

Styrelse och lokala föreningar kan även nås via hemsidan www.flottansman.se

Förbundsstyrelse och kansli

Förbundsordf	Johan Forslund	0709-185 724	Dagsverkswägen 14	134 65	INGARÖ	jforslund80@gmail.com
Vice förb.ordf	Jan Wikberg	0735-637 492	Spovvägen 33	831 62	ÖSTERSUND	janwikberg35@gmail.com
Sekreterare	Bo Schagerberg	0705-214 439	Månbergsvägen 4	140 39	NYNÄSHAMN	bo.sch@bredband.net
Sekreterare	Örjan Sterner	070-627 53 97	Odenvägen 19	136 42	HANINGE	orjan.sterner@bredband.net
Kanslichef	Lennart Bresell	070-774 31 83	Balingsnäs vägen 92	141 34	HUDDINGE	lennart.bresell@telia.com
Medlemsregister	Lennart Bresell	070-774 31 83	Balingsnäs vägen 92	141 34	HUDDINGE	lennart.bresell@telia.com
Infoansvarig	Bo Schagerberg	0705-214 439	Månbergsvägen 4	140 39	NYNÄSHAMN	bo.sch@bredband.net
Webbmaster						
Kansli	Flottans Män	08-678 09 08	Teatergatan 3 Öppet tisdagar 9-16	111 48	STOCKHOLM	riksforbundet@flottansman.se

Region Nord

Representant i förbundsstyrelsen: Jan Wikberg.

Härnösand

Sundsvall	Cave Johansson	070-659 54 65	Backvägen 6	861 38	BERGEFORSSEN	astors.farg@spray.se
Östersund	Jan Wikberg	0735-637 492	Spovvägen 33	831 62	ÖSTERSUND	janwikberg35@gmail.com

Region Mitt

Representanter i förbundsstyrelsen: Örjan Sterner, Bo Schagerberg och Lennart Persson

Gotland	Olof Berglund	0705-767 187	Dalhem Dungårde 160	622 56	DALHEM	berglund.olof@telia.com
Föreningslokal:	Marinstugan	070-164 79 24	Södevägen 56 B	621 58	VISBY.	(Stugvärdens hemtelefon)
Haninge	Lars Engvall	070-661 58 74	Lilla Hundens gata 422	136 64	HANINGE	lars.g.engvall.43@gmail.com
Norrköping	Robert Hillgren	070-836 59 92	Utsätter 9	610 28	VIKBOLANDET	robert.hillgren41@gmail.com
Föreningslokal:	Marinlokalen	011-13 84 25	Saltängsgatan 48	602 38	NORRKÖPING.	flottansman@telia.com
Norrälje	Kenneth Lundgren	076-166 95 66	Floragatan 9	761 31	NORRTÄLJE	kenneth.lundgren44@gmail.com
Föreningslokal:	"Marinlokalen".		Götgatan 14 A	761 64	NORRTÄLJE.	(ej postmottagning)
Nynäshamn	Kjell Johansen	070-641 35 53	Båtsmansvägen 13	149 31	NYNÄSHAMN	k.r.johansen@tele2.se
Stockholm	Örjan Sterner	070-627 53 97	Odenvägen 19	136 42	HANINGE	orjan.sterner@bredband.net
Kansli	Flottans Män	08-611 10 11	Teatergatan 3	111 48	STOCKHOLM.	sthlm@flottansman.se
Södertälje	Thoma					
s Westerberg	073-746 36 69	Ekenbergsgatan 30		152 43	SÖDERTÄLJE	t_westerberg@hotmail.com
Föreningslokal:	Notholmen	08-55 15 50 14	Hörningsholm,		MÖRKÖ	(ej postmottagning),
Västerås	Stieg Andersson	0708-908616	Backvägen 6	734 51	KOLBÄCK	vasteras@flottansman.se
Föreningslokal:	Flottans Män		Slakterigatan 10	721 32	VÄSTERÅS	stieg.andersson@swipnet.se

Region Syd

Representanter i förbundsstyrelsen: Göran Löfgren och Rolf Pärnhem.

Kalmarsund	Stefan Horndahl	070-554 41 80	Värdshusvägen 14	394 77	KALMAR	stefan.horndahl@hotmail.com
Karlshamn	Rolf Pärnhem	0708-882 441	Drottninggatan 22	374 35	KARLSHAMN	parnhem@telia.com
Föreningslokal:	Flottans män	0454-163 40	Lärkgatan 2	374 34	KARLSHAMN	
Karlskrona	Göran Löfgren	0704-958 014	Saltö Torg 2 B lgh 1303	371 37	KARLSKRONA	goran.lofgren@tele2.se
Kristianstad	Lars-Ingvar Elofsson	070-893 85 15	Byastensvägen 10	291 77	GÅRDS KÖPINGE	navyman@tele2.se
Malmö	Hans Carlsson	070-376 73 89	Vendelsfrids gatan 6 A 6 tr	217 64	MALMÖ	malmo@flottansman.se
Trelleborg	Göte Lindberg	070-840 18 44	Syréngatan 3	231 53	TRELLEBORG	gote.lindberg@outlook.com
Västervik	Åke Revelj	070-336 07 16	Hornsvägen 15 M	593 54	VÄSTERVIK	akerevelj@hotmail.com
Växjö	Sten Svensson	0470-811 74	G:a Teleborgsvägen 12	352 55	VÄXJÖ	leifcarlsson41@hotmail.com

Region Väst

Representanter i förbundsstyrelsen: Lars Linde och Bertil Andreasson.

Göteborg	Lars-Erik Uhlegård	0723-97 21 86	Frejagatan 6	431 44	MÖLNDAL	lars-erik@uhlegard.se
Föreningslokal:	Marinstugan	031-29 07 23	Örlogsvägen 6, Nya Varvet.	426 71	V.FRÖLUNDA	flottansmangoteborg@telia.com
Halmstad	Kjell Jönsson	070-393 02 93	Norra vägen 21	302 32	HALMSTAD	jonssonkjell44@gmail.com
Föreningslokal:	Marinstugan	035-10 84 22	Dragvägen	302 90	HALMSTAD	halmstad@flottansman.se
Jönköping	Måns Suneson	0706-372 106	Bergstigen 3	564 32	BANKERYD	mans.suneson@telia.com
Karlstad-Värmland	Ulf Sjödén	076-266 05 16	Lerboda Framnäs	665 93	KIL	ulf.h.sjoden@tele2.se
Lysekil	Jackie Lindebäck	070-368 33 60	Dalskogen 169	453 41	LYSEKIL	jackie.lindeback@gmail.com
Varberg	Göran Andersson	070-370 18 88	Anders Petters gata 6	432 54	VARBERG	elg07@telia.com
Föreningslokal:	Gamla tullhuset	070-391 04 26	Otto Torelles gata 3	432 44	VARBERG.	
Ängelholm	Lars Linde	072-200 17 01	Lupingatan 9	262 62	ÄNGELHOLM	
Föreningslokal:	Flottans Män	0768-49 48 61.	Östergatan 89	262 00	ÄNGELHOLM.	

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen till:
FLOTTANS MÄN
Teatergatan 3,
111 48 STOCKHOLM

Baksidan fylls denna gång av några höstbilder från den marina delen av vår huvudstad – Blasieholmen, Skeppsholmen, Kastellholmen, Djurgården, Beckholmen och dit kan vi även räkna Stadsgården på Södermalm och Skeppsbron i Gamla stan. Blasieholmen, där flottans verksamhet i Stockholm en gång startade, har de senaste åren varit föremål för en hel del debatt med anledning av det planerade bygget av Nobelstiftelsens hus. Då skulle bl.a. det gamla tullmagasinet från 1876 få stryka på foten – ett stort ingrepp i den marina miljön. Nu är beslut fattat, men förhoppningsvis är inte sista ordet sagt.

Olle Melin

Tullmagasinet från 1876, där Nobelstiftelsens byggnad ska ligga

Fullriggaren af Chapman på Skeppsholmen

S/S Norrskär i vinterskrud

Skeppsbron och Kungl Slottet – del av Stockholm som sjöfartsstad

Foto Olle Melin

Skeppsholmskyrkan – numera konsertlokal

Amiralitetshuset på Skeppsholmen

